

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський державний фаховий бізнес-коледж

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітнього ступеня бакалавр
на тему:
«Облік і аналіз доходів та фінансових результатів»

Виконав: студентка
Групи ОА-23
спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»
освітня програма Облік і аудит
Радзівило Аліна Богданівна
Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент,
Гончаренко Олена Олексіївна

Допущено до захисту
протокол № 9 від «08» 06 2026 р.
завідувач кафедри фінансового моніторингу та
підприємництва
кандидат економічних наук,
Полях Сергій Сергійович

Анотація
на кваліфікаційну роботу
«Облік і аналіз доходів та фінансових результатів»

Студентки Радзівило Аліни Богданівни

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма «Облік і аудит»

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні теоретичних і практичних аспектів обліку і аналізу доходів та фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП», а також розробленні рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами підприємства.

Проблема дослідження пов'язана з необхідністю підвищення ефективності формування та використання обліково-аналітичної інформації про доходи та фінансові результати підприємства, посилення інформаційного забезпечення управлінських рішень, удосконалення системи внутрішнього контролю та впровадження сучасних підходів до управління в умовах цифровізації бізнес-процесів.

Результати У роботі досліджено теоретичні засади обліку та аналізу доходів і фінансових результатів підприємства, розкрито їх економічну сутність, порядок визнання та оцінки доходів, а також особливості формування фінансових результатів у системі бухгалтерського обліку. Узагальнено нормативно-правове забезпечення обліку доходів і фінансових результатів відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та чинного законодавства України.

Практичне дослідження проведено на матеріалах ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП». Надано організаційно-економічну характеристику підприємства, досліджено особливості організації обліку доходів та фінансових результатів, порядок формування облікової інформації, використання автоматизованих інформаційних систем та організацію обліково-аналітичних процесів.

Проведений аналіз доходів і фінансових результатів діяльності підприємства дозволив виявити основні тенденції їх формування та оцінити ефективність господарської діяльності. За результатами дослідження встановлено, що на фінансові результати суттєво впливають зміни обсягів діяльності, рівень витрат та ефективність використання ресурсів підприємства. Аналіз показників діяльності підтвердив необхідність посилення контролю за витратами та вдосконалення системи управління фінансовими результатами.

У роботі обґрунтовано напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП». Запропоновано впровадження елементів управлінського обліку за центрами відповідальності, удосконалення внутрішньої управлінської звітності та подальшу автоматизацію обліково-аналітичних процесів. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню якості інформаційного забезпечення управління, зміцненню внутрішнього контролю, підвищенню оперативності прийняття управлінських рішень та покращенню фінансових результатів діяльності підприємства.

Ключові слова: доходи, фінансові результати, бухгалтерський облік, аналіз, рентабельність, управлінська звітність, автоматизація обліку, обліково-аналітичне забезпечення, ВП МХП-СЕРВІС ПрАТ МХП.

Abstract

“Accounting and Analysis of Income and Financial Results”

Student Alina Radzivilo

Specialty 071 "Accounting and Taxation"

Study Programme "Accounting and Auditing"

Purpose. The purpose of this thesis is to examine the theoretical and practical aspects of accounting for and analyzing the revenues and financial results of the “MHP-SERVICE” business unit of PJSC “MHP,” as well as to develop recommendations for improving the accounting and analytical support for managing the company’s revenues and financial results.

Introduction. The research problem stems from the need to improve the efficiency of compiling and utilizing accounting and analytical information on the company’s revenues and financial results, to strengthen the information base for management decisions, to refine the internal control system, and to implement modern management approaches in the context of the digitalization of business processes.

Results. This paper examines the theoretical foundations of accounting for and analyzing an enterprise’s revenues and financial results, elucidates their economic essence, the procedures for recognizing and measuring revenues, as well as the specific features of determining financial results within the accounting system. The regulatory and legal framework for accounting for revenues and financial results is summarized in accordance with the requirements of national accounting regulations (standards) and the current legislation of Ukraine.

A practical study was conducted using data from the “MHP-SERVICE” Business Unit of PJSC “MHP.” An organizational and economic profile of the enterprise is provided, and the specific features of organizing the accounting of revenues and financial results, the procedure for generating accounting information, the use of automated information systems, and the organization of accounting and analytical processes are examined.

The analysis of the enterprise’s revenues and financial results revealed the main trends in their formation and allowed for an assessment of the effectiveness of economic activity. The study found that financial results are significantly influenced by changes in the volume of operations, the level of expenses, and the efficiency of resource utilization. An analysis of performance indicators confirmed the need to strengthen cost control and improve the financial results management system.

The paper substantiates directions for improving the accounting and analytical support for the management of revenues and financial results at the “MHP-SERVICE” Business Unit of PJSC “MHP.” The implementation of elements of management

Keywords: revenue, financial results, accounting, analysis, profitability, management reporting, accounting automation, accounting and analytical support, MHP-SERVICE Division of MHP PrJSC.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Економічна сутність доходів та фінансових результатів підприємства	10
1.2. Визнання та оцінка доходів	14
1.3. Порядок формування та методологія бухгалтерського обліку фінансових результатів	18
1.4. Методи та прийоми аналізу доходів і фінансових результатів	22
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ДОХОДІВ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА МХП-СЕРВІС ВП ПРАТ МХП	27
2.1. Організаційно-економічна характеристика ВП «МХП-СЕРВІС»	27
2.2. Організація обліку доходів та фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС»	32
2.3. Аналіз доходів та фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС»	40
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ТА ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ У МХП-СЕРВІС ВП ПРАТ МХП	48
3.1. Впровадження елементів управлінського обліку в систему управління доходами та фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС»	48
3.2. Оцінка економічної доцільності впровадження запропонованих заходів ВП «МХП-СЕРВІС»	55
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	67

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах функціонування економіки України, які характеризуються високим рівнем невизначеності, посиленням конкуренції, цифровізацією бізнес-процесів та необхідністю оперативного реагування на зміни зовнішнього середовища, особливого значення набуває ефективне управління доходами та фінансовими результатами підприємств. Доходи є основним джерелом формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, а фінансові результати виступають узагальнюючим показником ефективності його діяльності, що характеризує рівень прибутковості, конкурентоспроможності та фінансової стійкості.

Важливу роль у забезпеченні ефективного управління доходами та фінансовими результатами відіграє належна організація бухгалтерського обліку та економічного аналізу. Саме обліково-аналітична інформація формує інформаційну основу для прийняття управлінських рішень, здійснення контролю за використанням ресурсів, оцінки результативності діяльності підприємства та визначення перспектив його подальшого розвитку. В умовах цифровізації економіки та впровадження сучасних інформаційних технологій зростає потреба в удосконаленні системи обліково-аналітичного забезпечення управління доходами і фінансовими результатами, підвищенні оперативності обробки інформації та посиленні аналітичної складової управління.

Питання обліку, аналізу та управління доходами і фінансовими результатами підприємств досліджували у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: Кнейслер О., Кузьмін О. Є., Мельник О. Г., Легенчук С. Ф., Назаренко О., Токарева Т., Удодова Я., Гуріна Н. В., Коваль Л., Возняк Р.-Я., Blankespoor E., Chou S. C., Horaicu A. та інші. У наукових працях висвітлено питання економічної сутності доходів і фінансових результатів, методики їх обліку, аналізу, оцінювання та використання в системі управління підприємством. Разом із тим сучасні умови

господарювання, активна цифровізація бізнес-процесів та необхідність підвищення ефективності управління зумовлюють потребу в подальшому дослідженні та вдосконаленні обліково-аналітичного забезпечення управління доходами і фінансовими результатами підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів обліку та аналізу доходів і фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП», а також розроблення рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами підприємства.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- розкрити економічну сутність доходів та фінансових результатів підприємства;
- дослідити порядок визнання та оцінки доходів;
- розглянути порядок формування та методологію бухгалтерського обліку фінансових результатів;
- узагальнити методи та прийоми аналізу доходів і фінансових результатів;
- надати організаційно-економічну характеристику ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП»;
- дослідити організацію обліку доходів та фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП»;
- провести аналіз доходів та фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП»;
- обґрунтувати доцільність впровадження елементів управлінського обліку в систему управління доходами та фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП»;
- оцінити економічну доцільність впровадження запропонованих заходів щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП».

Об'єктом дослідження є процеси обліку та аналізу доходів і фінансових результатів діяльності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку та аналізу доходів і фінансових результатів підприємства.

Суб'єктом дослідження є ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП».

Методи дослідження. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Метод теоретичного узагальнення застосовано для дослідження економічної сутності доходів і фінансових результатів та узагальнення наукових підходів до їх обліку й аналізу. Метод аналізу і синтезу використано при дослідженні організації обліку та оцінці фінансових результатів діяльності підприємства. Порівняльний метод застосовано для оцінки динаміки доходів і фінансових результатів ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП». Табличний і графічний методи використано для наочного відображення результатів дослідження. Також у роботі застосовано методи групування, систематизації, економічного аналізу та узагальнення результатів дослідження.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, фінансова звітність ПрАТ «МХП», внутрішні документи та облікові дані ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП», а також матеріали офіційних інформаційних ресурсів.

Методичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у сфері бухгалтерського обліку, аналізу, фінансового менеджменту та управління фінансовими результатами підприємств, матеріали науково-практичних конференцій, періодичні видання та чинні нормативно-правові документи.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Тенденції та перспективи

розвитку економіки України в умовах сучасних викликів» (присвяченій 60-річчю заснування коледжу, 1966–2026), яка проводилася на базі Черкаського державного фахового бізнес-коледжу. За темою дослідження подано тези доповіді на тему «Облік і аналіз доходів та фінансових результатів підприємства: проблеми та напрями удосконалення».

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні пропозицій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП». Запропоновані рекомендації щодо впровадження елементів управлінського обліку за центрами відповідальності, удосконалення внутрішньої управлінської звітності та розвитку автоматизації обліково-аналітичних процесів можуть бути використані в практичній діяльності підприємства для підвищення якості інформаційного забезпечення управління, посилення внутрішнього контролю, покращення процесу прийняття управлінських рішень та підвищення ефективності управління доходами і фінансовими результатами.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність доходів та фінансових результатів підприємства

У сучасних умовах розвитку економіки ефективність діяльності підприємства безпосередньо залежить від його здатності формувати доходи що забезпечують отримання прибутку та покриття витрат. Саме ці показники відображають обсяги господарської діяльності підприємства, ефективність використання ресурсів через показники рентабельності та результативність управлінських рішень. Вони виступають ключовими індикаторами фінансового стану підприємства, зокрема його прибутковості, ліквідності та конкурентоспроможності на ринку.

У науковій економічній літературі відсутній єдиний підхід до трактування поняття «дохід», що зумовлює необхідність узагальнення та систематизації підходів до його визначення. Відповідно до положень бухгалтерського обліку, дохід визначається як збільшення економічних вигод у формі надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу підприємства, за винятком внесків власників [13].

Згідно з НП(С)БО 15 «Дохід», дохід визначається як збільшення економічних вигід унаслідок надходження активів або зменшення зобов'язань, що приводить до зростання власного капіталу (крім внесків учасників) [13].

Разом із тим, у працях вітчизняних і зарубіжних науковців дохід трактується з різних позицій. Зокрема, автори розглядають його як результат діяльності підприємства, потік грошових надходжень або приріст економічних ресурсів. Узагальнення основних наукових підходів до визначення сутності доходу наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Наукові підходи до трактування економічної сутності доходу

Підхід до визначення	Сутність трактування	Представники
Вартісний підхід	Дохід як грошове вираження вартості створеної продукції (робіт, послуг)	Г. Возняк, Ю.І. Процюк
Результативний підхід	Дохід як результат господарської діяльності підприємства, що проявляється у формі виручки від реалізації	Г.І. Башнянин, В.С. Іфтемчук, Т.О. Примак
Потоковий підхід	Дохід як потік грошових або інших надходжень	Й.А. Шумпетер, Ф.М. Фрідмен, Ф.Ф. Бутинець
Ресурсний підхід	Дохід як приріст економічних ресурсів підприємства	А. Загородній
Бухгалтерський підхід	Дохід як збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу	О.В. Лишиленко, О.А. Подолянчук, Т.Г. Камінська

Джерело: узагальнено автором на основі [3; 4; 10; 13]

Важливим аспектом дослідження доходів є їх класифікація, яка дозволяє систематизувати різні види доходів за відповідними ознаками, оцінити їх роль у загальній структурі фінансових результатів та забезпечити ефективне управління ними. Класифікацію доходів діяльності підприємства узагальнено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Класифікація доходів діяльності підприємства

Види доходів	Економічна характеристика	Особливості визнання
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у межах основної діяльності	Визнання здійснюється за умови передачі ризиків і вигод, втрати контролю, можливості достовірної оцінки доходу та ймовірності отримання економічних вигод
Інші операційні доходи	Доходи від оренди, курсових різниць, реалізації оборотних активів	Визнаються у періоді здійснення відповідної операції
Фінансові доходи	Дивіденди, проценти, роялті	Визнаються за принципом нарахування відповідно до економічного змісту операцій
Інші доходи	Доходи від реалізації необоротних активів та інших операцій	Визнаються при здійсненні відповідних господарських операцій

Джерело: узагальнено автором на основі [13]

Доходи становлять ключовий елемент фінансового забезпечення підприємства, оскільки формують основу для покриття витрат і отримання прибутку. Вони виступають первинним елементом фінансового результату та безпосередньо впливають на рівень рентабельності діяльності.

Економічна роль доходів полягає у забезпеченні можливостей для безперервного відтворення виробничого процесу, формування інвестиційних ресурсів та підтримання належного рівня платоспроможності підприємства. Крім того, доходи виступають інформативним показником, що дозволяє оцінити результати господарської діяльності підприємства, рівень ефективності використання ресурсів та обґрунтованість управлінських рішень.[4].

Різниця між отриманими доходами та понесеними витратами є фінансовим результатом діяльності підприємства і відображає кінцевий економічний ефект [7]. Він характеризує сукупність прибутків або збитків, отриманих від реалізації продукції (робіт, послуг), а також від інших видів операційної, фінансової чи інвестиційної активності.

Фінансові результати діяльності підприємства оцінюють за показниками величини прибутку та рівня рентабельності. Основна частина прибутку формується, як правило, за рахунок реалізації продукції, проте додаткові надходження можуть виникати внаслідок здійснення інших видів діяльності, зокрема здачі в оренду основних засобів, участі у фінансових операціях чи операціях на валютному ринку.

Узагальнення фінансових результатів здійснюється окремо за видами діяльності підприємства відповідно до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Такий підхід забезпечує можливість оцінити вплив кожного напрямку діяльності на формування загального фінансового результату.

Як продемонстровано на рис. А, структура фінансового результату деталізується за видами діяльності відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», зокрема:

- фінансовий результат від основної (операційної) діяльності;
- фінансовий результат від фінансових операцій;
- фінансовий результат від іншої звичайної діяльності.

Згідно з НП(С)БО 1 доходи розглядаються як збільшення економічних вигод або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу підприємства (за винятком внесків власників). Витрати, натомість, визначаються як зменшення економічних вигод через вибуття активів або збільшення зобов'язань, що спричиняє зменшення власного капіталу (за винятком операцій, пов'язаних із його вилученням або розподілом). Збиток розуміють як перевищення витрат над доходами, тоді як прибуток — це перевищення доходів над витратами. Доходи та фінансові результати є взаємопов'язаними економічними категоріями, однак мають різне функціональне призначення. Порівняльна характеристика доходів і фінансових результатів наведена в табл. 1.3

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика доходів і фінансових результатів

Критерій порівняння	Доходи	Фінансові результати
Економічна сутність	Приріст економічних вигод	Підсумковий результат діяльності
Зміст	Формування ресурсів	Ефективність використання ресурсів
Взаємозв'язок з витратами	Не враховують витрати	Визначаються як різниця між доходами і витратами
Форма прояву	Виручка, інші доходи	Прибуток або збиток

Джерело: узагальнено автором на основі [7; 14]

Отже, доходи та фінансові результати є базовими категоріями фінансово-господарської діяльності підприємства. Доходи відображають процес формування економічних вигод, тоді як фінансові результати характеризують кінцевий підсумок діяльності. Їх нормативне регулювання відповідно до НП(С)БО 15 та НП(С)БО 1 забезпечують формування достовірної інформаційної бази для обліку, аналізу й прийняття управлінських рішень.

1.2. Визнання та оцінка доходів

У системі бухгалтерського обліку підприємства важливе значення має правильне визначення моменту визнання доходів та їх об'єктивна оцінка. Саме ці елементи забезпечують достовірність фінансової звітності та адекватне відображення результатів господарської діяльності.

Визнання доходів є ключовим етапом формування фінансових результатів підприємства, оскільки визначає момент включення економічних вигод до складу облікових показників. Згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку, доходи визнаються у періоді їх виникнення, незалежно від фактичного надходження грошових коштів, що відповідає принципу нарахування [13; 17].

Економічна сутність визнання доходу полягає у відображенні факту здійснення господарської операції, яка призводить до збільшення активів або зменшення зобов'язань підприємства. При цьому дохід визнається лише за умови, що така операція має економічний зміст і може бути достовірно оцінена.

Важливим аспектом є те, що процес визнання доходів тісно пов'язаний із дотриманням принципу бухгалтерського обліку превалювання сутності над формою та вимогами НП(С)БО щодо відповідності доходів і витрат. Це означає, що при відображенні доходів у звітності підприємство повинно орієнтуватися не лише на юридичні підстави здійснення операції, а передусім на її економічний зміст. Такий підхід дозволяє уникнути викривлення фінансових результатів та забезпечує більш точне відображення реального фінансового стану підприємства.

Крім того, правильне визначення моменту визнання доходу має суттєве значення для аналітичної оцінки діяльності підприємства. Помилки у визнанні доходів можуть призвести до спотворення показників прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості, що, у свою чергу, негативно впливає на прийняття управлінських рішень та оцінку інвестиційної привабливості

суб'єкта господарювання. У цьому контексті важливу роль відіграє професійне судження бухгалтера, який повинен враховувати специфіку господарських операцій та дотримуватися вимог чинного законодавства.

Відповідно до НП(С)БО 15 «Дохід», визнання доходів можливе лише за умови дотримання визначених критеріїв, які забезпечують об'єктивність і достовірність відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку. До основних критеріїв відносять:

- передача покупцю ризиків і вигод, пов'язаних із правом власності на продукцію;
- відсутність подальшого контролю та управління реалізованими активами з боку підприємства;
- можливість достовірної оцінки суми доходу;
- ймовірність отримання економічних вигод у майбутньому;
- можливість достовірного визначення витрат, пов'язаних із відповідною операцією [13; 6].

Узагальнення зазначених умов доцільно подати у вигляді схеми.

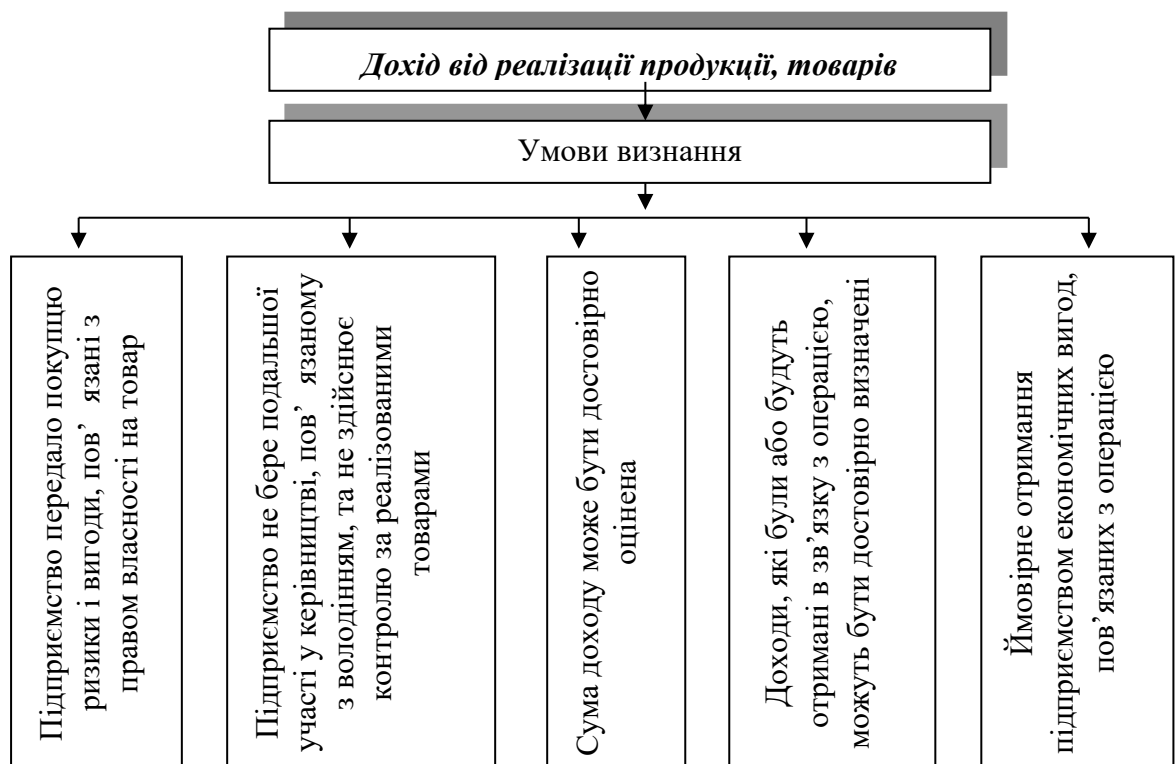

Рис. 1.1. Умови визнання доходу від реалізації продукції (товарів)

Таким чином, визнання доходу можливе лише за одночасного виконання всіх зазначених умов, що забезпечує об'єктивність облікових даних.

Важливим елементом методології бухгалтерського обліку є визначення дати визнання доходу, яка залежить від характеру господарської операції. Оскільки різні види доходів мають різну економічну природу, правила визначення моменту їх визнання відрізняються відповідно до вимог НП(С)БО 15. Саме тому доцільно систематизувати підходи до визначення дати визнання доходів залежно від типу операції. Для наочності та узагальнення наведено основні правила визначення моменту визнання доходу у вигляді таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Визнання доходів залежно від виду діяльності

Вид доходу	Момент визнання доходу	Сутність та пояснення
Дохід від реалізації продукції (товарів)	Момент передачі покупцю ризиків і вигод	Фактична оплата не є визначальною; орієнтація на економічний зміст операції
Дохід від надання послуг	За ступенем завершеності операції на дату балансу	Забезпечує рівномірний розподіл доходів між звітними періодами
Проценти	За принципом нарахування з урахуванням періоду користування активами	Доходи формуються протягом строку користування ресурсом
Роялті	Відповідно до умов договору	Залежить від факту використання нематеріальних активів
Дивіденди	У період прийняття рішення про їх виплату	Визначаються правом на отримання частини прибутку підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі [13]

Аналіз наведених положень засвідчив, що визнання доходу залежить від характеру господарської операції та економічного змісту кожного виду доходу. Важливо, щоб бухгалтерські операції були відображені у звітності відповідно до встановлених стандартів, що забезпечує достовірність фінансових результатів підприємства. Підхід до визнання доходу дозволяє підприємствам точно відобразити свої фінансові результати, що впливає на ефективність управління та прийняття рішень на всіх рівнях.

Оцінка доходів у бухгалтерському обліку здійснюється на основі принципу справедливої вартості отриманих або таких, що підлягають отриманню, економічних вигод. У більшості випадків дохід визначається за договірною вартістю реалізованої продукції, робіт або послуг [13].

Основні елементи, що впливають на коригування доходу, доцільно узагальнити у вигляді таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Основні елементи коригування доходу підприємства

Елемент коригування	Економічна сутність	Економічний вплив на дохід
Знижка	Зменшення договірної ціни реалізації продукції або товарів	Зменшують дохід
Повернення товарів	Відшкодування покупцю вартості реалізованої продукції	Зменшують дохід
Непрямі податки (ПДВ, акциз)	Не належать до доходу підприємства, передаються до бюджету	Виключаються з доходу
Інші вирахування	Комісії, бонуси, штрафи, реbeyти тощо	Зменшують дохід

Джерело: узагальнено автором на основі [13;14]

Враховуючи наведене, коригування доходу є необхідним елементом його оцінки, оскільки забезпечує формування достовірного показника чистого доходу та запобігає його завищенню. Застосування відповідних коригувань дозволяє об'єктивно відобразити фінансові результати діяльності підприємства та підвищує якість і надійність фінансової звітності.

Згідно з НП(С)БО 1, чистий дохід визначається як різниця між валовою виручкою та відповідними відрахуваннями, що забезпечує більш точне відображення фінансових результатів діяльності підприємства. Такий підхід дає змогу врахувати реальний обсяг економічних вигод, оскільки валова виручка коригується на непрямі податки, знижки, повернення товарів та інші вирахування. Формування чистого доходу з урахуванням цих коригувань дозволяє уникнути завищення показників результативності та забезпечує об'єктивність розрахунків.

Отже, визнання та оцінка доходів є ключовими елементами бухгалтерського обліку, що забезпечують формування достовірної та повної фінансової інформації. Визнання доходу здійснюється відповідно до принципу нарахування за умови виконання визначених критеріїв, тоді як його оцінка базується на визначенні справедливої вартості отриманих економічних вигод. Правильне визначення дати визнання та обґрунтована оцінка доходів гарантують об'єктивність формування фінансових результатів і слугують важливою передумовою передумовою ефективного управління діяльністю підприємства.

1.3. Порядок формування та методологія бухгалтерського обліку фінансових результатів

Фінансовий результат є інтегральним показником ефективності діяльності підприємства та відображає кінцевий економічний ефект від використання його ресурсів. Він формується на основі зіставлення доходів і витрат відповідно до принципу нарахування, що передбачає відображення господарських операцій у тому періоді, коли вони здійснені, а не коли відбувається рух грошових коштів.

Згідно з НП(С)БО 1, фінансовий результат визначається як зміна величини власного капіталу підприємства, не пов'язана з операціями внесків чи вилучень власників [14]. Такий підхід забезпечує об'єктивність відображення фінансових наслідків діяльності підприємства та дає змогу оцінити його здатність генерувати прибуток.

Процес формування фінансового результату є поетапним і охоплює визначення доходу від реалізації, обчислення валового та операційного результату, а також врахування фінансових та інших доходів і витрат. Сукупність цих елементів дає змогу визначити прибуток або збиток підприємства за звітний період.

З метою узагальнення порядку формування фінансового результату доцільно представити його структуру у вигляді таблиці.

Таблиця 1.6

Порядок формування фінансового результату від операційної діяльності підприємства відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Етап формування	Економічний показник	Економічна характеристика
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Дохід від реалізації за вирахуванням непрямих податків і знижок
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Витрати, безпосередньо пов'язані з виробництвом або придбанням реалізованої продукції
3	Валовий прибуток (збиток)	Різниця між чистим доходом і собівартістю реалізованої продукції
4	Інші операційні доходи	Доходи, що виникають у процесі операційної діяльності підприємства
5	Адміністративні витрати	Витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням діяльності підприємства
6	Витрати на збут	Витрати, пов'язані з реалізацією продукції
7	Інші операційні витрати	Витрати, що виникають у процесі основної діяльності
8	Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток або збиток)	Узагальнений результат основної діяльності підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі [14; 7]

Аналіз поданого порядку формування фінансового результату від операційної діяльності свідчить, що процес його визначення має чітку послідовність і відповідає логіці узагальнення доходів і витрат згідно з вимогами НП(С)БО 1. На початковому етапі визначається чистий дохід від реалізації продукції, який характеризує обсяг отриманих доходів від основної діяльності підприємства.

Наступним етапом є визначення собівартості реалізованої продукції, що дає змогу обчислити валовий прибуток як важливий показник ефективності основної діяльності. Подальше врахування інших операційних доходів, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат забезпечує формування фінансового результату від операційної діяльності,

який характеризує результативність функціонування підприємства за основним видом діяльності.

Таким чином, наведена структура дозволяє послідовно та обґрунтовано визначити фінансовий результат від операційної діяльності та створює інформаційну основу для оцінки ефективності управління доходами і витратами підприємства.

З метою узагальнення та наочного відображення порядку формування фінансового результату підприємства від операційної діяльності доцільно подати відповідний процес у вигляді структурної схеми (рис. 1.2).

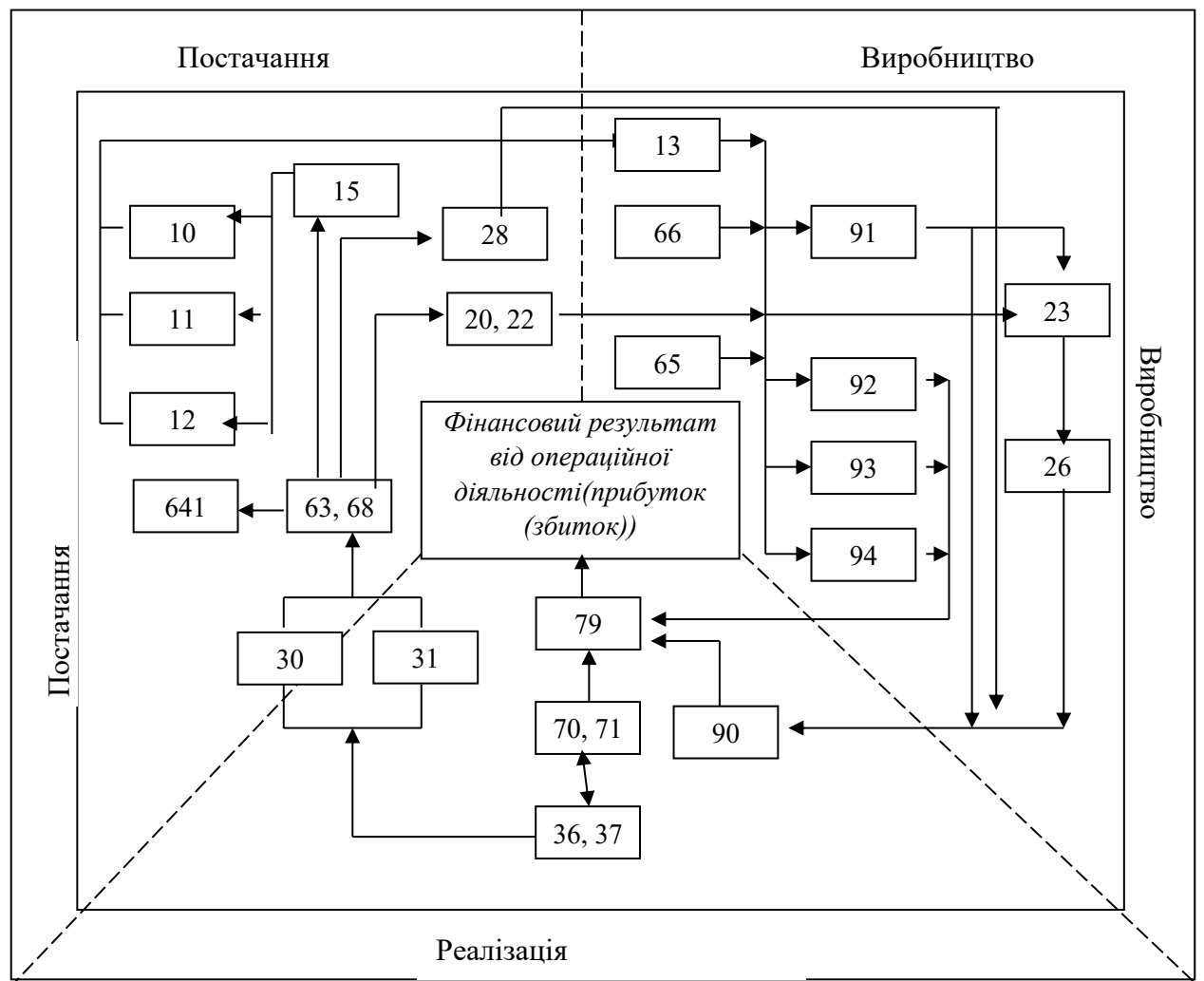

Рис. 1.2. Порядок формування фінансових результатів від операційної діяльності на рахунках бухгалтерського обліку

Структурна схема на рисунку 1.2 відображає поетапний процес формування фінансового результату, у межах якого здійснюється узагальнення доходів і витрат на рахунках бухгалтерського обліку. Вона демонструє взаємозв'язок між процесами постачання, виробництва та реалізації, що дозволяє простежити логіку формування результату від операційної діяльності.

На початковому етапі відображаються витрати, пов'язані з постачанням і виробництвом, на основі яких формується собівартість реалізованої продукції. Далі здійснюється відображення доходів від реалізації та інших операційних доходів, а також відповідних витрат. Узагальнення цих показників відбувається на рахунку 79 «Фінансові результати», що забезпечує визначення фінансового результату від операційної діяльності підприємства.

Таким чином, наведена схема наочно ілюструє порядок взаємодії рахунків у процесі формування фінансового результату та підтверджує, що він є узагальнюючим показником ефективності господарської діяльності підприємства.

Поряд із формуванням фінансового результату від операційної діяльності, відповідно до вимог НП(С)БО 1, загальний фінансовий результат підприємства визначається також з урахуванням інших складових. Зокрема, до нього включаються фінансові доходи (проценти, дивіденди), інші доходи, дохід від участі в капіталі, а також фінансові витрати, втрати від участі в капіталі та інші витрати.

Узагальнення зазначених доходів і витрат забезпечує формування фінансового результату до оподаткування, а після врахування податку на прибуток — чистого фінансового результату підприємства. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити ефективність усіх видів діяльності підприємства та відповідає структурі фінансової звітності.

У підсумку, порядок формування фінансового результату є складною багаторівневою системою, що передбачає послідовне узагальнення доходів і витрат на рахунках бухгалтерського обліку відповідно до вимог НП(С)БО 1

[14]. Такий підхід забезпечує достовірне визначення фінансового результату підприємства та формує інформаційну основу для аналізу його діяльності й прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

1.4. Методи та прийоми аналізу доходів і фінансових результатів

У сучасних умовах функціонування підприємств економічний аналіз доходів і фінансових результатів виступає одним із ключових інструментів управління, що забезпечує об'єктивну оцінку ефективності господарської діяльності та формує інформаційну базу для прийняття управлінських рішень. В умовах зростання конкуренції та нестабільності економічного середовища особливого значення набуває системний підхід до аналізу фінансових результатів, який дозволяє своєчасно виявляти негативні тенденції та визначати напрями підвищення прибутковості підприємства [7].

Основною метою аналізу доходів і фінансових результатів є оцінка ефективності діяльності підприємства на основі дослідження процесів формування доходів, витрат і прибутку, а також визначення рівня прибутковості. Аналіз спрямований на виявлення факторів впливу на фінансові результати, оцінку якості формування доходів, їх стабільності та структури й обґрунтування управлінських рішень щодо їх покращення. Водночас фінансові результати розглядаються як важливий індикатор ефективності діяльності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства з урахуванням відповідності стратегічним цілям.

Для досягнення поставленої мети аналіз фінансових результатів передбачає вирішення таких основних завдань:

- оцінка динаміки доходів і фінансових результатів підприємства;
- дослідження структури доходів та визначення їх основних джерел;
- визначення рівня прибутковості діяльності підприємства;
- виявлення факторів, що впливають на формування прибутку;

- оцінка ефективності використання ресурсів підприємства;
- пошук резервів підвищення доходів і прибутковості;
- обґрунтування управлінських рішень щодо оптимізації діяльності підприємства [18].

Зазначені завдання формують основу аналітичної роботи та забезпечують комплексне дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства.

У процесі аналізу використовуються різноманітні методи, які дозволяють дослідити різні аспекти формування фінансових результатів. До основних методів належать:

- горизонтальний аналіз;
- вертикальний аналіз;
- факторний аналіз;
- коефіцієнтний аналіз.

Кожен із зазначених методів має власне аналітичне призначення та використовується для вирішення конкретних завдань аналізу.

З метою узагальнення основних методів аналізу доцільно представити їх характеристику у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

Методи аналізу доходів і фінансових результатів підприємства

Метод аналізу	Сутність методу	Практичне призначення
Горизонтальний	Дослідження змін показників у часі	Виявлення тенденцій розвитку підприємства
Вертикальний	Визначення структури показників	Оцінка структури доходів і прибутку
Коефіцієнтний	Розрахунок системи фінансових показників	Оцінка ефективності діяльності
Факторний	Визначення впливу факторів на результат	Виявлення причин змін фінансових результатів

Джерело: узагальнено автором на основі [7; 18]

Горизонтальний аналіз передбачає дослідження динаміки показників у часі та дозволяє визначити тенденції зміни доходів і фінансових результатів

підприємства. Основними показниками такого аналізу є абсолютне відхилення та темп зростання:

$$\Delta Y = Y_1 - Y_0 \quad (1.1)$$

$$T = \frac{Y_1}{Y_0} \times 100\% \quad (1.2)$$

де Y_1 – значення показника у звітному періоді;

Y_0 – значення показника у базовому періоді.

Вертикальний аналіз використовується для оцінки структури доходів і фінансових результатів. Він дозволяє визначити питому вагу окремих складових у загальному обсязі показника:

$$S = \frac{Y_i}{Y} \times 100\% \quad (1.3)$$

де Y_i – окремий вид доходу;

Y – загальна сума доходів.

Коефіцієнтний аналіз дозволяє оцінити ефективність діяльності підприємства за допомогою системи відносних показників.

Рентабельність продажів:

$$R_p = \frac{P}{D} \times 100\% \quad (1.4)$$

Рентабельність активів:

$$R_a = \frac{P}{A} \times 100\% \quad (1.5)$$

де P – прибуток;

D – доходи;

A – активи підприємства.

Показники рентабельності характеризують доходність підприємства, тобто його здатність генерувати прибуток та ефективно використовувати наявні ресурси. Таким чином, доходність є узагальнюючим показником ефективності діяльності підприємства і визначається через систему показників рентабельності. Додатково для її оцінки може використовуватися рентабельність власного капіталу:

$$R_{BK} = \frac{P}{K} \times 100\% \quad (1.6)$$

Факторний аналіз є одним із найбільш важливих методів, оскільки дозволяє встановити причини зміни фінансових результатів. Базова модель прибутку має вигляд:

$$P = D - V \quad (1.7)$$

де V – витрати.

Більш деталізована модель:

$$P = Q \times (C - S) \quad (1.8)$$

де Q – обсяг реалізації;

C – ціна;

S – собівартість.

Для більш глибокого дослідження впливу окремих факторів застосовується прийом елімінування, який передбачає поетапне виключення впливу окремих факторів з метою визначення їх ізольованого впливу на фінансовий результат.

Сутність цього прийому полягає у тому, що кожен фактор змінюється окремо, тоді як інші залишаються незмінними. Це дозволяє визначити, який саме фактор найбільше вплинув на зміну прибутку підприємства.

Застосування елімінування є особливо ефективним у факторному аналізі прибутку, оскільки дозволяє деталізувати вплив обсягу реалізації, ціни та собівартості продукції на фінансовий результат.

Зміна прибутку визначається як:

$$\Delta P = P_1 - P_0 \quad (1.9)$$

Для визначення впливу окремих факторів застосовується метод ланцюгових підстановок.

1. Вплив обсягу реалізації:

$$\Delta P_Q = (Q_1 - Q_0) \times (C_0 - S_0) \quad (1.10)$$

2. Вплив зміни ціни:

$$\Delta P_C = Q_1 \times (C_1 - C_0) \quad (1.11)$$

3. Вплив зміни собівартості:

$$\Delta P_S = Q_1 \times (S_0 - S_1) \quad (1.12)$$

Загальна зміна прибутку визначається як сума впливів усіх факторів:

$$\Delta P = \Delta P_Q + \Delta P_C + \Delta P_S \quad (1.13)$$

Таким чином, застосування прийому елімінування дозволяє не лише визначити загальну зміну фінансового результату, але й чітко встановити внесок кожного фактора у цю зміну, що є важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, методи та прийоми аналізу доходів і фінансових результатів формують важливу складову системи управління підприємством. Використання горизонтального, вертикального, факторного та коефіцієнтного аналізу дозволяє комплексно оцінити динаміку, структуру та ефективність діяльності підприємства. Застосування прийому елімінування забезпечує поглиблений аналіз впливу окремих факторів, що сприяє виявленню резервів підвищення прибутковості та забезпечує обґрунтованість управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК І АНАЛІЗ ДОХОДІВ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА МХП-СЕРВІС ВП ПРАТ МХП

2.1. Організаційно-економічна характеристика ВП «МХП-СЕРВІС»

«МХП-СЕРВІС» – відокремлений підрозділ Приватного акціонерного товариства «МХП». Підрозділ функціонує у складі вертикально інтегрованої агропромислової групи ПрАТ «МХП», що є одним із найбільших виробників курятини в Україні та одним із провідних експортерів агропромислової продукції [16].

ПрАТ «МХП» здійснює діяльність у сфері виробництва та реалізації м'яса птиці, переробки сільськогосподарської продукції, вирощування зернових культур, комбікормового виробництва, а також розвиває напрямки біоенергетики та харчової переробки. Компанія має диверсифіковану структуру бізнесу та працює як на внутрішньому ринку України, так і на міжнародних ринках [16, 17]. Відокремлений підрозділ «МХП-СЕРВІС» створений з метою централізації сервісних функцій групи компаній. Його діяльність спрямована на забезпечення підтримки операційної діяльності підприємств групи МХП у частині бухгалтерського обліку, фінансового адміністрування, документообігу та супроводу господарських операцій. Такий підхід відповідає сучасній моделі централізованого сервісного центру (Shared Service Center), що дозволяє підвищити ефективність управління витратами та стандартизувати бізнес-процеси [16].

Згідно з даними Єдиного державного реєстру, «МХП-СЕРВІС» є відокремленим підрозділом ПрАТ «МХП», що підтверджується інформацією з відкритих державних реєстрів [32]. Організаційно-правова форма головної компанії – приватне акціонерне товариство [15].

Таблиця 2.1

Основні відомості про ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП»

Показник	Характеристика
Повне найменування	Відокремлений підрозділ «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП»
Скорочене найменування	ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ МХП
Головна організація	ПрАТ «МХП»
Організаційно-правова форма	Приватне акціонерне товариство
Територія діяльності	Україна
Код ЄДРПОУ	37113457
Юридична адреса	18001, м. Черкаси, вул. Смілянська, буд. 46
Основний вид діяльності	Надання сервісних та обліково-адміністративних послуг підприємствам групи МХП
Форма організації діяльності	Централізований сервісний центр (Shared Service Center)

Джерело: узагальнено автором на основі [32; 15]

Наведена характеристика свідчить, що ВП «МХП-СЕРВІС» є спеціалізованим відокремленим підрозділом ПрАТ «МХП», діяльність якого спрямована на централізоване забезпечення облікових та адміністративних процесів підприємств групи. Функціонування підрозділу за принципом сервісного центру забезпечує стандартизацію бізнес-процесів, підвищення ефективності обробки облікової інформації та посилення контролю за фінансово-господарською діяльністю. Централізація сервісних функцій сприяє оптимізації витрат і підвищенню ефективності управління діяльністю підприємств групи МХП.

Організаційна структура ПрАТ «МХП» побудована за принципом функціонального та дивізіонального управління, що забезпечує ефективний розподіл повноважень між окремими структурними підрозділами та дозволяє координувати діяльність усіх підприємств групи. Такий підхід сприяє централізації управлінських функцій, підвищенню оперативності прийняття рішень і забезпеченню ефективного контролю за господарською діяльністю підприємства.

До складу ВП «МХП-СЕРВІС» входять структурні підрозділи, діяльність яких спрямована на забезпечення підтримки клієнтського сервісу,

організацію супутніх сервісів, координацію майстер-даних, управління фінансовим обліком компаній та підтримку закупівельних процесів. Крім того, окремі підрозділи забезпечують підтримку розвитку клієнтського досвіду та організацію сервісних процесів у межах діяльності групи компаній.

Керівництво діяльністю ВП «МХП-СЕРВІС» здійснює директор підрозділу, який координує роботу структурних одиниць та забезпечує взаємодію між окремими напрямками діяльності. Побудова організаційної структури за функціональним принципом дозволяє забезпечити чіткий розподіл відповідальності між підрозділами, підвищити ефективність управління бізнес-процесами та оптимізувати використання ресурсів підприємства. Нижче наведено на рис. 2.1 організаційну структуру підрозділу МХП-СЕРВІС.

Рис. 2.1. Організаційна структура «МХП-СЕРВІС»

Діяльність ВП «МХП-СЕРВІС» охоплює широкий спектр сервісних та обліково-адміністративних функцій, зокрема забезпечення ефективної співпраці з партнерами в Україні та за її межами, супровід договірної роботи, підтримку майстер-даних, нарахування заробітної плати, ведення взаєморозрахунків із контрагентами, облік основних засобів і ТМЦ, адміністрування податків, підготовку фінансової та податкової звітності тощо. Водночас централізація зазначених функцій сприяє підвищенню ефективності облікових процесів і забезпеченню належного контролю за господарською діяльністю підприємств групи. Структуру бухгалтерської служби наведено у табл. 2.2.

Структура бухгалтерської служби ПрАТ «МХП»
(в частині функцій ВП «МХП-СЕРВІС»)

Структурний підрозділ	Основні функції
Відділ з організації сервісів	Організація та оптимізація бізнес-процесів бухгалтерських сервісів; розробка регламентів і стандартів обліку; координація взаємодії між підрозділами; контроль якості надання сервісів
Відділ сервісної підтримки закупівель	Супровід процесів закупівель; перевірка первинних документів постачальників; ведення обліку розрахунків із постачальниками; контроль відповідності умов договорів
Відділ обліку взаєморозрахунків	Облік дебіторської та кредиторської заборгованості; проведення звірок із контрагентами; контроль строків та правильності розрахунків; аналіз заборгованості
Відділ обліку банківських та внутрішньогрупових операцій	Облік банківських операцій; відображення руху коштів; проведення внутрішньогрупових розрахунків; контроль за внутрішніми фінансовими операціями
Відділ операційних фінансів	Формування управлінської звітності; аналіз фінансових показників; план-факт аналіз; бюджетування та фінансове планування
Відділ податків	Податковий облік і звітність; розрахунок податкових зобов'язань; контроль дотримання податкового законодавства; взаємодія з податковими органами
Відділ супроводу та контролю перевірок	Організація та супровід внутрішніх і зовнішніх перевірок; підготовка документів для аудиту; контроль усунення зауважень; взаємодія з аудиторами та контролюючими органами

Джерело: складено автором на основі [16]

Побудова бухгалтерської служби за функціональним принципом сприяє розмежуванню відповідальності між працівниками, мінімізувати ризик помилок та підвищити якість контролю господарських операцій. Централізація облікових процесів у межах сервісного підрозділу сприяє стандартизації процедур, автоматизації облікових операцій та скороченню адміністративних витрат.

Оскільки ВП «МХП-СЕРВІС» є відокремленим підрозділом ПрАТ «МХП» та не формує окремої фінансової звітності, оцінка основних економічних показників діяльності здійснюється на підставі зведеної фінансової звітності ПрАТ «МХП», до складу якого входить відповідний підрозділ. Для узагальнення характеристики розглянемо абсолютні відхилення основних показників фінансового стану у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Основні показники фінансового стану ПрАТ «МХП» за 2022–2024 роки

№ з/п	Показник	2022	2023	2024	відхилення 2023/2022	відхилення 2024/2023
1	Необоротні активи, тис. грн	17 627 431	21 640 149	25 516 762	+4 012 718	+3 876 613
2	Оборотні активи, тис. грн	14 921 900	24 985 519	19 090 001	+10 063 619	-5 895 518
3	Власний капітал, тис. грн	(7 159 850)	(7 921 328)	(6 647 389)	-761 478	+1 273 939
4	Довгострокові зобов'язання, тис. грн	5 074 123	2 409 545	5 386 946	-2 664 578	+2 977 401
5	Поточні зобов'язання, тис. грн	34 635 058	52 137 451	45 867 206	+17 502 393	-6 270 245
6	Зобов'язання разом, тис. грн	39 709 181	54 546 996	51 254 152	+14 837 815	-3 292 844
7	Баланс, тис. грн	32 549 331	46 625 668	44 606 763	+14 076 337	-2 018 905

Джерело: складено на підставі фінансової звітності ПрАТ «МХП» додатки Б, В, Г

Економічна діяльність підприємства у 2022–2024 роках характеризується змінами у складі активів та джерел їх формування. Упродовж досліджуваного періоду спостерігається зростання необоротних активів: у 2023 році їх вартість збільшилась на 4 012,72 млн. грн, а у 2024 році — ще на 3 876,61 млн. грн, до 25 516,76 млн. грн.

Оборотні активи у 2023 році зросли на 10 063,62 млн. грн, проте у 2024 році їх обсяг зменшився на 5 895,52 млн. грн.

Протягом досліджуваного періоду власний капітал підприємства залишався від'ємним. У 2023 році його від'ємне значення збільшилось на 761,48 млн. грн, тоді як у 2024 році спостерігається його скорочення на 1 273,94 млн. грн.

Довгострокові зобов'язання у 2023 році скоротились на 2 664,58 млн. грн, а у 2024 році їх обсяг зріс до 5 386,95 млн. грн. Поточні зобов'язання у 2023 році збільшились, тоді як у 2024 році зменшились на 6 270,25 млн. грн.

Загальна сума зобов'язань у 2023 році зросла до 54 547 млн. грн. після чого у 2024 році відбулося її зменшення. Валюта балансу у 2023 році збільшилась, а у 2024 році скоротилась на 2 018,9 млн. грн.

Отже, проведена організаційно-економічна характеристика ВП «МХП-SERVIS» свідчить, що підрозділ функціонує у складі великої вертикально інтегрованої агропромислової групи та забезпечує централізоване виконання облікових і адміністративних функцій підприємств групи МХП. Розгляд основних показників фінансового стану ПрАТ «МХП» дає змогу охарактеризувати зміни у структурі активів і джерел їх формування, а також відобразити наявний рівень зобов'язань і власного капіталу підприємства у досліджуваному періоді. Загалом діяльність підприємства характеризується значними масштабами функціонування та централізованою системою організації облікових процесів.

2.2. Організація обліку доходів та фінансових результатів діяльності ВП «МХП-SERVIS»

Організація бухгалтерського обліку у ВП «МХП-SERVIS» побудована за централізованим принципом та інтегрована у загальну систему управління ПрАТ «МХП». Підрозділ виконує функції сервісного центру для підприємств групи, тому обліковий процес орієнтований не лише на відображення господарських операцій, а й на забезпечення оперативного контролю за фінансовими потоками, документообігом та внутрішньогруповими розрахунками.

Діюча система бухгалтерського обліку у ВП «МХП-SERVIS» забезпечує уніфікацію підходів до формування облікової інформації та підвищує ефективність контролю за фінансовими потоками підприємств групи МХП. Водночас значний рівень централізації може ускладнювати оперативність погодження окремих господарських операцій, особливо за умов великого обсягу внутрішньогрупових розрахунків і документообігу. Тому ефективність такої системи значною мірою залежить від рівня автоматизації облікових процесів та якості внутрішнього контролю.

Ведення бухгалтерського обліку у ВП «МХП-СЕРВІС» здійснюється із застосуванням автоматизованих інформаційних систем, що забезпечують синхронізацію даних між структурними підрозділами компанії. Основною інформаційною системою для ведення бухгалтерського обліку на підприємстві є спеціалізоване програмне забезпечення облікового призначення, яке використовується для автоматизації облікових процесів, обробки первинної документації та формування облікових регістрів. Водночас система SAP застосовується переважно для ведення обліку операцій з нерезидентами, забезпечення інтеграції фінансових і управлінських процесів, а також оперативного формування аналітичної інформації для прийняття управлінських рішень. Автоматизація облікових процесів сприяє підвищенню оперативності обробки інформації, мінімізації ризику помилок та покращенню контролю за формуванням фінансової звітності.

Використання сучасних інформаційних систем дозволяє забезпечити безперервність облікового процесу, підвищити оперативність формування облікових даних та покращити якість інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємства. Це сприяє підвищенню ефективності контролю за фінансовими результатами та своєчасному прийняттю управлінських рішень.

Організація обліку у ВП «МХП-СЕРВІС» передбачає розмежування функціональних обов'язків між працівниками бухгалтерської служби. Кожний структурний напрям відповідає за окрему ділянку обліку – розрахунки з контрагентами, облік запасів, виробничих витрат, оплати праці, податкових розрахунків та формування фінансової звітності. Подібний підхід забезпечує контроль за правильністю відображення господарських операцій, знижує ризик помилок та сприяє підвищенню ефективності обробки облікової інформації.

Важливим елементом організації облікового процесу є належне документальне оформлення господарських операцій, оскільки саме первинні документи виступають основою для відображення інформації в обліковій

системі підприємства. Для підтвердження господарських операцій у процесі обліку використовуються відповідні первинні документи, наведені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Первинні документи, що використовуються в обліку доходів та фінансових результатів у ВП «МХП-СЕРВІС»

№	Первинний документ	Призначення
1	Договір поставки	Визначення умов постачання продукції та порядку розрахунків
2	Договір про надання послуг	Підтвердження умов надання послуг і взаємних зобов'язань сторін
3	Видаткова накладна	Підтвердження передачі продукції покупцю
4	Товарно-транспортна накладна	Підтвердження перевезення та відвантаження товару
5	Акт приймання-передачі	Підтвердження виконання робіт або надання послуг
6	Акт коригування ціни	Відображення зміни вартості продукції чи послуг
7	Акт невідповідності товару	Фіксація виявлених недоліків або розбіжностей щодо товару
8	Документ на повернення товару	Оформлення операцій повернення продукції
9	Угода про взаємозалік	Підтвердження погашення взаємної заборгованості сторін
10	Податкова накладна	Відображення податкових зобов'язань з ПДВ
11	Платіжна інструкція	Підтвердження здійснення безготівкового платежу
12	Банківська виписка	Підтвердження руху грошових коштів на рахунках
13	Бухгалтерська довідка	Оформлення внутрішніх бухгалтерських розрахунків і коригувань

Джерело: складено автором на основі організації документообігу ПрАТ «МХП»

Первинна документація є основою бухгалтерського обліку у ВП «МХП-СЕРВІС», оскільки підтверджує здійснення господарських операцій та слугує підставою для їх відображення в обліковій системі. У діяльності ВП «МХП-СЕРВІС» використовується значний обсяг первинної документації, що пов'язано з масштабами діяльності групи МХП, великою кількістю контрагентів та значним обсягом внутрішньогрупових операцій. Для оптимізації облікових процесів у ВП «МХП-СЕРВІС» активно застосовується електронний документообіг. Це дозволяє прискорити обробку документів,

підвищити оперативність погодження господарських операцій і посилити контроль за рухом інформації між структурними підрозділами.

Для обміну електронними документами підприємство використовує системи «Вчасно» та «М.Е.Дос», за допомогою яких здійснюється обмін первинними документами, реєстрація податкових накладних, підписання договорів, актів та інших документів із використанням кваліфікованого електронного підпису. Використання електронного документообігу не лише підвищує швидкість обробки документів, а й сприяє посиленню внутрішнього контролю, мінімізації ризику втрати первинної документації та підвищенню достовірності облікової інформації.

Крім того, у діяльності ВП «МХП-СЕРВІС» використовується корпоративна цифрова платформа Partners МНР, яка є внутрішнім B2B-порталом групи МХП для взаємодії з контрагентами, постачальниками, дистриб'юторами та партнерами компанії. Платформа забезпечує централізоване управління документообігом, супровід закупівельних процесів, координацію логістичних операцій та підтримку партнерської взаємодії між підприємствами групи.

Використання цифрових платформ та електронного документообігу сприяє автоматизації облікових процесів і підвищує оперативність формування фінансової та податкової звітності. Водночас значний обсяг внутрішньогрупових операцій потребує постійного контролю за своєчасністю погодження документів та актуальністю облікової інформації.

Для відображення доходів та фінансових результатів у ВП «МХП-СЕРВІС» використовується робочий план рахунків, сформований відповідно до вимог Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та специфіки діяльності підприємства. Робочий план рахунків дозволяє деталізувати інформацію за окремими видами доходів, фінансових результатів і напрямками діяльності підприємства, а також забезпечує належний рівень аналітичності облікових даних.

Фрагмент робочого плану рахунків обліку доходів та фінансових результатів наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Робочий план рахунків обліку доходів та фінансових результатів у ВП
«МХП-СЕРВІС»

Рахунок	Субрахунок 1 порядку	Субрахунок 2 порядку
70 «Доходи від реалізації»		
	70.1 «Дохід від реалізації готової продукції»	70.1.1 «Дохід від реалізації продукції»
		70.1.2 «Дохід від реалізації послуг»
	70.2 «Дохід від реалізації товарів»	70.2.1 «Дохід від реалізації товарів»
		70.2.2 «Дохід від реалізації товарів за продажами»
	70.3 «Дохід від реалізації робіт і послуг»	
71 «Інший операційний дохід»		
	71.1 «Дохід від реалізації іноземної валюти»	
	71.2 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»	
	71.9 «Інші доходи від операційної діяльності»	71.9.1 «Інші операційні доходи»
73 «Інші фінансові доходи»		
	73.1 «Одержані дивіденди»	
	73.2 «Одержані відсотки»	
74 «Інші доходи»		
	74.2 «Дохід від реалізації необоротних активів»	74.2.1 «Дохід від реалізації основних засобів»
79 «Фінансові результати»		
	79.1 «Результат операційної діяльності»	
	79.2 «Результат фінансових операцій»	
	79.3 «Результат іншої звичайної діяльності»	

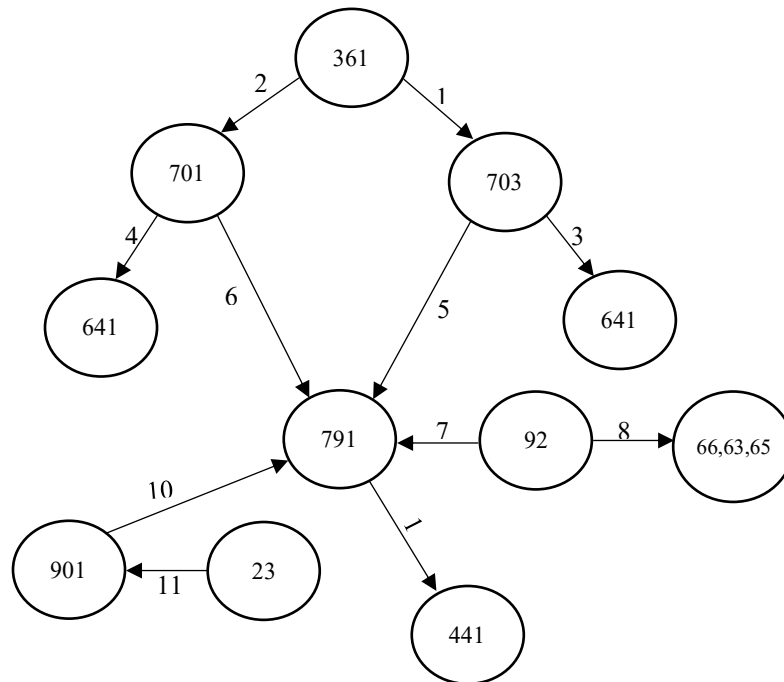
Джерело: складено автором на основі облікової політики ПрАТ «МХП»

Наведений фрагмент робочого плану рахунків свідчить про достатній рівень деталізації обліку доходів та фінансових результатів у ВП «МХП-СЕРВІС». Використання аналітичних рахунків дозволяє забезпечити більш детальний контроль за формуванням доходів за окремими видами діяльності та господарськими операціями. Подібний підхід підвищує аналітичність

облікової інформації та сприяє покращенню інформаційного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства.

Для наочного відображення взаємозв'язку між рахунками бухгалтерського обліку та порядком формування фінансових результатів у ВП «МХП-СЕРВІС» доцільно змодельювати основні господарські операції з обліку доходів, витрат і визначення фінансового результату підприємства. Побудована модель дозволяє простежити послідовність відображення господарських операцій у системі бухгалтерського обліку, а також порядок закриття рахунків доходів і витрат на рахунок фінансових результатів.

Облік доходів та фінансових результатів у ВП «МХП-СЕРВІС» залежно від здійснюваних господарських операцій змодельовано на рис. 2.2.

1 – відображено дохід від реалізації послуг;
 2 – відображено дохід від реалізації продукції;
 3 – нараховано податкові зобов'язання з ПДВ за реалізацією послуг;
 4 – нараховано податкові зобов'язання з ПДВ за реалізацією продукції;
 5 – списано дохід від реалізації послуг на фінансовий результат;
 6 – списано дохід від реалізації продукції на фінансовий результат;

7 – списано адміністративні витрати на фінансовий результат;
 8 – відображено адміністративні витрати підприємства;
 9 – сформовано виробничу собівартість продукції;
 10 – списано собівартість реалізованої продукції на фінансовий результат;
 11 – відображено виробничі витрати;
 12 – визначено чистий фінансовий результат

Рис. 2.2. Модель обліку доходів та фінансових результатів у ВП «МХП-СЕРВІС»

Побудована схема відображає послідовність облікових процедур, пов'язаних із формуванням доходів, витрат та фінансових результатів підприємства. Вона демонструє порядок закриття рахунків доходів і витрат на рахунок 79 «Фінансові результати» та подальше визначення прибутку або збитку звітного періоду. Використання такої моделі дозволяє наочно простежити взаємозв'язок між окремими об'єктами бухгалтерського обліку та процесом формування фінансового результату підприємства.

Важливим результатом організації бухгалтерського обліку є формування фінансової та податкової звітності підприємства. Саме на підставі даних синтетичного й аналітичного обліку здійснюється узагальнення інформації про доходи, витрати та фінансові результати діяльності ВП «МХП-СЕРВІС». Одним із ключових елементів фінансової звітності є Звіт про фінансові результати (Форма №2), показники якого формуються на основі даних бухгалтерського обліку. Порядок формування основних статей зазначеного звіту наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Формування показників Звіту про фінансові результати (Форма №2) на основі даних бухгалтерського обліку ВП «МХП-СЕРВІС»

Показник	Код рядка	Джерело формування показника
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	Кредитовий оборот рахунків 701, 702, 703
Інші операційні доходи	2120	Кредитовий оборот рахунку 71
Адміністративні витрати	2130	Дебетовий оборот рахунку 92
Витрати на збут	2150	Дебетовий оборот рахунку 93
Інші операційні витрати	2180	Дебетовий оборот рахунку 94
Фінансові доходи	2220	Кредитовий оборот рахунку 73
Інші доходи	2240	Кредитовий оборот рахунку 74
Фінансові витрати	2250	Дебетовий оборот рахунку 95
Чистий фінансовий результат	2350	Сальдо рахунку 79

Джерело: узагальнено автором на основі [14] та робочого плану рахунків ПрАТ МХП

Бухгалтерський облік відіграє визначальну роль у формуванні інформаційного забезпечення діяльності підприємства, оскільки саме його дані є базою для складання як фінансової, так і податкової звітності. У межах

облікової системи здійснюється фіксація, обробка та узагальнення інформації про всі господарські операції, що дозволяє відобразити реальний фінансовий стан суб'єкта господарювання та результати його діяльності. Узагальнені показники доходів, витрат і фінансових результатів знаходять своє відображення у Звіті про фінансові результати (Форма №2), який є однією з ключових форм фінансової звітності. Даний звіт надає можливість оцінити ефективність функціонування підприємства, проаналізувати структуру формування фінансового результату, а також визначити рівень рентабельності його діяльності за відповідний звітний період.

Разом із фінансовою звітністю важливе значення має податкова звітність, що відображає результати діяльності підприємства з позиції вимог податкового законодавства. Зокрема, основним документом є Декларація з податку на прибуток підприємств, показники якої формуються на основі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Водночас процес їх формування передбачає урахування специфічних норм податкового обліку, зокрема щодо визначення об'єкта оподаткування та застосування податкових різниць. Такі різниці виникають унаслідок відмінностей у методології визнання доходів і витрат у бухгалтерському та податковому обліку й обумовлюють необхідність коригування фінансового результату до оподаткування.

Отже, організація обліку доходів та фінансових результатів у ВП «МХП-СЕРВІС» охоплює всі етапи облікового процесу — від документального оформлення господарських операцій до формування фінансової та податкової звітності. Використання електронного документообігу, автоматизованих інформаційних систем, деталізованого робочого плану рахунків та сучасних цифрових платформ забезпечує належний рівень достовірності облікової інформації, оперативність її обробки та ефективність внутрішнього контролю. Це створює необхідне інформаційне підґрунтя для аналізу доходів і фінансових результатів діяльності підприємства та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

2.3. Аналіз доходів та фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС»

Аналіз доходів та фінансових результатів діяльності підприємства є важливим етапом оцінки ефективності його господарської діяльності, оскільки дозволяє визначити рівень прибутковості, ефективність використання ресурсів та основні тенденції формування фінансового результату. Дослідження динаміки доходів, витрат і фінансових результатів дає можливість оцінити вплив внутрішніх та зовнішніх факторів на результати діяльності підприємства, а також виявити основні проблеми у системі управління витратами та прибутковістю діяльності.

Оскільки ВП «МХП-СЕРВІС» є відокремленим підрозділом ПрАТ «МХП» та не формує окремої фінансової звітності, аналіз фінансових результатів здійснюється на підставі показників консолідованої фінансової звітності ПрАТ «МХП». Для оцінки динаміки використано показники чистого доходу від реалізації, собівартості, валового прибутку, фінансового результату від операційної діяльності, фінансового результату до оподаткування та чистого фінансового результату. Узагальнені результати розрахунків наведено у табл. 2.7 та табл. 2.8.

Таблиця 2.7

Динаміка фінансових результатів ПрАТ «МХП» за 2022–2023 роки

Показник	2022	2023	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн.	відносне, %
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	46 072 255	51 298 072	+5 225 817	+11,34
Собівартість реалізації, тис. грн	39 095 966	43 497 444	+4 401 478	+11,26
Валовий прибуток, тис. грн	6 976 289	7 800 628	+824 339	+11,82
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	-222 478	-627 829	-405 351	-182,20
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	-452 678	-801 673	-348 995	+77,10
Чистий фінансовий результат, тис. грн	-423 136	-747 096	-323 960	+76,56

Джерело: складено на підставі фінансової звітності ПрАТ «МХП» за 2022–2023 роки додатки Д, Е.

Узагальнюючи результати аналізу фінансових показників ПрАТ «МХП» за 2022–2023 роки, слід відзначити загальне зростання масштабів діяльності підприємства, що супроводжувалося одночасним погіршенням кінцевих фінансових результатів. Так, у 2023 році чистий дохід від реалізації продукції зріс на 5 225,82 млн. грн, або на 11,34%, що свідчить про розширення обсягів реалізації або підвищення цін на продукцію. Водночас собівартість реалізованої продукції також збільшилася на 4 401,48 млн. грн, або на 11,26%, що вказує на зростання витрат на виробництво і реалізацію продукції.

Незважаючи на підвищення собівартості, темпи зростання доходу дещо випереджали темпи зростання витрат, що позитивно вплинуло на формування валового прибутку. Зокрема, у 2023 році валовий прибуток зріс на 824,34 млн. грн, або на 11,82%, що свідчить про певне покращення ефективності основної діяльності підприємства та збереження достатнього рівня маржинальності.

Разом з тим, на рівні операційної діяльності спостерігається негативна тенденція: розмір операційного збитку збільшився з 222,48 млн. грн у 2022 році до 627,83 млн. грн у 2023 році, тобто на 405,351 млн. грн. Це може бути зумовлено зростанням адміністративних та збутових витрат або інших операційних витрат, що перевищили позитивний ефект від зростання валового прибутку.

Подальше погіршення фінансових результатів спостерігається і на рівні фінансового результату до оподаткування, де збиток зріс на 348,99 млн. грн і склав 801,67 млн. грн у 2023 році. Аналогічна ситуація характерна і для чистого фінансового результату: чистий збиток підприємства збільшився на 323,96 млн. грн та досяг 747,1 млн. грн.

Таким чином, проведений аналіз доводить, що у 2023 році підприємство, незважаючи на зростання доходів і валового прибутку, зіткнулося з суттєвим підвищенням витрат, особливо на рівні операційної та фінансової діяльності, що призвело до збільшення збитковості. Це вказує на необхідність посилення контролю за витратами та підвищення ефективності управління діяльністю підприємства в цілому.

Для оцінки подальшої динаміки фінансових результатів підприємства проаналізуємо зміни показників за 2023–2024 роки (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Динаміка фінансових результатів ПрАТ «МХП» за 2023–2024 роки

Показник	2023	2024	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн.	відносне, %
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	51 298 072	46 793 252	-4 504 820	-8,78
Собівартість реалізації, тис. грн	43 497 444	34 207 457	-9 289 987	-21,36
Валовий прибуток, тис. грн	7 800 628	12 585 795	+4 785 167	+61,35
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	-627 829	863 083	+1 490 912	—
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	-801 673	-1 847 069	-1 045 396	130,41
Чистий фінансовий результат, тис. грн	-747 096	-1 821 815	-1 074 719	143,86

Джерело: складено на підставі фінансової звітності ПрАТ «МХП» за 2023–2024 роки додатки Е,Є.

Узагальнюючи результати аналізу фінансових показників ПрАТ «МХП» за 2023–2024 роки, слід зазначити наявність різноспрямованих тенденцій у формуванні фінансових результатів підприємства. Так, у 2024 році чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 4 504,82 млн. грн, або на 8,78%, що може свідчити про скорочення обсягів реалізації або зміну цінової політики. Водночас собівартість реалізованої продукції скоротилася більш суттєвими темпами — на 9 289,98 млн. грн, або на 21,36%, що є позитивним фактором і вказує на підвищення ефективності використання ресурсів та оптимізацію витрат підприємства. Як наслідок, валовий прибуток зріс на 4 785,17 млн. грн, або на 61,35%, це характеризує про покращення ефективності основної діяльності та зростання рівня прибутковості продукції.

Позитивна динаміка зберігається і на рівні операційної діяльності: якщо у 2023 році підприємство отримало операційний збиток у розмірі 627,83 млн. грн, то у 2024 році вже сформовано операційний прибуток у сумі 863,08млн. грн, що вказує про суттєве підвищення ефективності управління витратами та

діяльністю підприємства в цілому. Проте зазначені позитивні зміни не забезпечили покращення кінцевого фінансового результату, оскільки вплив позаопераційних факторів виявився визначальним. Зокрема, фінансовий результат до оподаткування погіршився, а величина збитку зросла з 801,67 млн. грн у 2023 році до 1 847,07 млн. грн у 2024 році. Аналогічна тенденція спостерігається і щодо чистого фінансового результату: чистий збиток збільшився на 1 074,72 млн. грн і склав 1 821,82 млн. грн.

Таким чином, незважаючи на покращення показників операційної діяльності та зростання валового прибутку, підприємство у 2024 році зазнало погіршення фінансових результатів унаслідок значного впливу фінансових витрат і інших позаопераційних факторів, це підтверджує про необхідність підвищення ефективності фінансового управління, зокрема у сфері залучення позикового капіталу та мінімізації фінансових ризиків.

Загалом результати аналізу свідчать, що у досліджуваному періоді фінансові результати ПрАТ «МХП» характеризувалися нестабільною динамікою. Незважаючи на покращення окремих показників операційної діяльності у 2024 році, підприємство продовжувало функціонувати в умовах збитковості через значний вплив фінансових та інших позаопераційних витрат. За таких умов особливої уваги потребує аналіз структури операційних витрат підприємства та їх впливу на формування фінансового результату.

Першочергово доцільно проаналізувати структуру операційних витрат підприємства у 2022–2024 роках (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Структура операційних витрат ПрАТ «МХП» у 2022–2024 роках, %

Показник	2022	2023	2024	Відхилення, в.п.	
				2023/2022	2024/2023
Собівартість реалізації	84,86	84,79	72,93	-0,07	-11,86
Адміністративні витрати	4,99	6,73	14,66	+1,74	+7,93
Витрати на збут	7,53	8,87	13,37	+1,34	+4,50
Інші операційні витрати	3,11	0,82	0,71	-2,29	-0,11
Разом операційні витрати	100,49	101,21	101,67	+0,72	+0,46

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПрАТ «МХП» додатки Д, Е, Є.

Проведені розрахунки свідчать про суттєві зміни у структурі операційних витрат ПрАТ «МХП» протягом 2022–2024 років. Найбільшу частку у складі витрат підприємства займає собівартість реалізованої продукції, що є характерним для підприємств агропромислового сектору. У 2022–2023 роках її частка залишалася стабільно високою та становила відповідно 84,86 % і 84,79 % чистого доходу від реалізації продукції. Подібний рівень витрат свідчить про значну витратомісткість виробничої діяльності та суттєвий вплив виробничих витрат на формування фінансового результату підприємства.

У 2024 році ситуація частково покращилася. Частка собівартості реалізації знизилася до 72,93% доходу, що позитивно вплинуло на формування валового фінансового результату. Подібна динаміка може свідчити про підвищення ефективності використання ресурсів, оптимізацію виробничих витрат та часткову стабілізацію операційної діяльності підприємства.

Разом із тим негативною тенденцією стало суттєве зростання адміністративних витрат. Якщо у 2022 році їх частка становила 4,99 % доходу, а у 2023 році — 6,73 %, то у 2024 році цей показник зріс до 14,66 %. Подібні зміни свідчать про значне посилення управлінського навантаження на фінансовий результат підприємства. Зростання адміністративних витрат може бути пов'язане зі збільшенням витрат на управління, інформаційне забезпечення, логістику, безпекові заходи та обслуговування внутрішньої інфраструктури підприємства.

Суттєве зростання у 2024 році спостерігається також за витратами на збут, частка яких збільшилася до 13,37 % чистого доходу проти 8,87 % у 2023 році. Подібна динаміка свідчить про зростання логістичних, транспортних та експортних витрат, що негативно вплинуло на ефективність реалізації продукції та загальний фінансовий результат діяльності підприємства.

Водночас частка інших операційних витрат упродовж досліджуваного періоду поступово скорочувалася та у 2024 році становила лише 0,71% доходу.

Це свідчить про зменшення впливу інших операційних факторів на формування операційних витрат підприємства.

Результати аналізу підтверджують, що основною проблемою ПрАТ «МХП» залишається високий рівень витратомісткості діяльності та значне зростання непрямих витрат. Незважаючи на скорочення частки собівартості реалізації у 2024 році, збільшення адміністративних і збутових витрат продовжує чинити негативний вплив на фінансові результати підприємства та стримує відновлення стабільної прибутковості діяльності. Виявлені тенденції зумовлюють необхідність більш детального дослідження факторів, що вплинули на зміну фінансового результату підприємства, зокрема впливу окремих складових витрат на формування чистого прибутку.

Таблиця 2.10

Вплив основних факторів на зміну чистого фінансового результату ПрАТ «МХП» у 2024 році порівняно з 2023 роком

Фактор		Вплив на фінансовий результат, тис. грн	Характер впливу
Зміст	Числове значення, тис. грн		
Скорочення собівартості реалізації	-9 289 987	+9 298 987	Позитивний
Зростання адміністративних витрат	+3 409 127	-3 409 127	Негативний
Зростання витрат на збут	+1 702 907	-1 702 907	Негативний
Скорочення інших операційних витрат	-391 613	+391 613	Позитивний

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПрАТ «МХП», додатки Е;Є.

Проведені розрахунки свідчать, що найбільш вагомим позитивним чинником зміни фінансового результату у 2024 році стало скорочення собівартості реалізованої продукції, яке забезпечило позитивний вплив у сумі 9 289,99 млн. грн. Це свідчить про підвищення ефективності виробничої діяльності та часткову оптимізацію витрат підприємства. Водночас позитивний ефект був послаблений зростанням непрямих витрат, насамперед адміністративних та витрат на збут.

Найбільший негативний вплив на фінансовий результат мало збільшення адміністративних витрат на 3 409,66 млн. грн та витрат на збут на 1 702,91 млн. грн. Подібна динаміка свідчить про зростання управлінського та логістичного навантаження на діяльність підприємства. Крім того, збільшення фінансових витрат вказує на посилення залежності підприємства від позикового капіталу та зростання вартості обслуговування кредитних ресурсів.

Для комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства доцільно проаналізувати основні показники рентабельності, які характеризують рівень прибутковості та ефективність використання ресурсів підприємства. (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Показники рентабельності діяльності ПрАТ «МХП» за 2022–2024 роки

Показник	2022	2023	2024	Відхилення 2023/2022	Відхилення 2024/2023
Валова рентабельність, %	15,14	15,21	26,89	+0,07	+11,68
Операційна рентабельність, %	-0,48	-1,22	1,84	-0,74	+3,06
Чиста рентабельність, %	-0,92	-1,46	-3,89	+0,54	-2,43

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПрАТ «МХП», додатки Д, Е, Є.

Аналіз показників рентабельності підтверджує нестабільність фінансових результатів підприємства протягом досліджуваного періоду. Найбільш складна ситуація спостерігалася у 2023 році, коли показники операційної та чистої рентабельності мали від’ємні значення, це є ознакою збитковості як основної, так і загальної діяльності підприємства. Така динаміка вказує на недостатню ефективність управління витратами та суттєву залежність від зовнішніх економічних факторів.

У 2024 році відбулися позитивні зміни в діяльності підприємства. Зокрема, спостерігається значне зростання валової рентабельності, що вказує про підвищення ефективності виробничої діяльності та більш раціональне використання ресурсів. Крім того, операційна рентабельність набула

додатного значення, що вказує на досягнення прибутковості на рівні основної діяльності підприємства.

Разом з тим, чиста рентабельність у 2024 році залишається від'ємною, а її значення продовжує погіршуватись. Це вказує на збереження збитковості на рівні кінцевого фінансового результату підприємства. Подібна ситуація пояснюється значним впливом фінансових витрат та інших позаопераційних факторів, які нівелюють позитивні результати операційної діяльності. Таким чином, навіть за умов підвищення ефективності основної діяльності підприємство потребує подальшого удосконалення фінансового управління з метою досягнення стабільної прибутковості.

Отримані результати дозволяють зробити висновок, що діяльність ПрАТ «МХП» у 2022–2024 роках характеризувалася високим рівнем витратомісткості та нестабільністю фінансових результатів. Позитивні зміни у 2024 році підтверджують часткову адаптацію підприємства до складних умов функціонування. Проте збереження чистого збитку вказує на необхідність подальшого вдосконалення управління витратами, підвищення операційної ефективності та посилення контролю за формуванням фінансових результатів.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ТА ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ У МХП-SERVIS ВП ПРАТ МХП

3.1. Впровадження елементів управлінського обліку в систему управління доходами та фінансовими результатами ВП «МХП-SERVIS»

В умовах цифровізації економіки зростає значення ефективного обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами підприємства. Особливої актуальності це питання набуває для суб'єктів господарювання, які функціонують у складі великих корпоративних об'єднань, де своєчасне отримання достовірної аналітичної інформації безпосередньо впливає на результативність управлінської діяльності та рівень конкурентоспроможності.

Дослідження організації обліку та аналізу доходів і фінансових результатів у ВП «МХП-SERVIS» показало, що підприємство функціонує в умовах значного обсягу внутрішньогрупових розрахунків, високого рівня електронного документообігу та складної системи взаємодії між підрозділами. Наявність значної кількості облікових та аналітичних процедур зумовлює підвищені вимоги до оперативності обробки інформації, рівня автоматизації облікових процесів і якості внутрішнього контролю.

Попри використання сучасних інформаційних систем, існує потреба у вдосконаленні управлінського обліку, зокрема щодо деталізації внутрішньої звітності, розширення аналітичних можливостей та автоматизації контролю ключових фінансових показників. Зокрема, потребують розвитку інструменти деталізації внутрішньої звітності, розширення аналітичних можливостей оцінки фінансових результатів, а також автоматизація процедур контролю

ключових фінансових показників. Важливим напрямом є забезпечення моніторингу доходів і витрат у розрізі центрів відповідальності.

Ураховуючи зазначене, доцільним є впровадження заходів з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС». Реалізація запропонованих заходів передбачає впровадження сучасних елементів управлінського обліку, використання цифрових аналітичних платформ, розширення можливостей автоматизованого контролю та вдосконалення системи внутрішньої управлінської звітності.

Одним із ключових напрямів удосконалення системи обліку та аналізу доходів і фінансових результатів у ВП «МХП-СЕРВІС» є впровадження елементів управлінського обліку за центрами відповідальності. В умовах значного обсягу господарських операцій та багаторівневої організаційної структури підприємства особливого значення набуває оперативний контроль за формуванням доходів, витрат і фінансових результатів за окремими напрямками діяльності.

Впровадження системи центрів відповідальності дозволить забезпечити більш детальний контроль за процесом формування фінансових результатів, підвищити рівень аналітичності облікової інформації та покращити якість управлінських рішень. За таких умов кожний структурний підрозділ підприємства буде відповідати за окремі показники діяльності, що сприятиме підвищенню ефективності контролю та оперативності управління.

Для ВП «МХП-СЕРВІС» доцільним є виділення центрів доходів, центрів витрат та центрів фінансової відповідальності. Центри доходів забезпечуватимуть контроль за формуванням і аналізом доходів за окремими напрямками діяльності, центри витрат — контроль адміністративних, операційних та інших витрат, а центри фінансової відповідальності — оцінювання результативності діяльності структурних підрозділів у цілому.

Використання управлінського обліку за центрами відповідальності сприятиме підвищенню прозорості процесу формування фінансових

результатів, посиленню контролю за ефективністю використання ресурсів та своєчасному виявленню відхилень від запланованих показників. Ефективність функціонування такої системи значною мірою залежить від використання ключових показників ефективності (КРІ), які забезпечують можливість оцінювання результативності діяльності окремих структурних підрозділів. З метою підвищення якості аналітичного забезпечення управління доцільним є створення аналітичного центру, функціями якого будуть підготовка внутрішньої управлінської звітності, моніторинг фінансових показників та аналіз відхилень фактичних результатів від планових значень.

Запропоновану систему центрів відповідальності, їх основні функції, ключові показники ефективності та управлінське значення наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Запропонована система центрів відповідальності у ВП «МХП-СЕРВІС»

Центр відповідальності	Основні функції	Основні КРІ	Управлінське значення
Центр доходів	Контроль формування доходів та виконання планових показників	Темп зростання доходів, виконання плану доходів, рівень дебіторської заборгованості	Оцінка ефективності формування доходів
Центр витрат	Контроль адміністративних та операційних витрат	Рівень відхилення витрат від бюджету, динаміка витрат	Оптимізація використання ресурсів
Центр фінансової відповідальності	Контроль фінансових результатів діяльності підрозділів	Прибуток, рентабельність, рівень виконання фінансових планів	Підвищення прибутковості діяльності
Аналітичний центр	Формування внутрішньої управлінської звітності та аналіз відхилень	Оперативність формування звітності, кількість виявлених відхилень	Підвищення якості управлінської аналітики

Джерело: складено автором на основі проведеного дослідження діяльності ВП «МХП-СЕРВІС»

Впровадження системи центрів відповідальності дозволить забезпечити більш чіткий розподіл функцій контролю та відповідальності між структурними підрозділами підприємства. Використання ключових показників ефективності сприятиме своєчасному виявленню відхилень від

запланованих показників, підвищенню прозорості процесу формування доходів і фінансових результатів, а також покращенню якості управлінських рішень.

Водночас ефективне функціонування системи центрів відповідальності потребує належного інформаційного забезпечення, важливим елементом якого є внутрішня управлінська звітність. В умовах значного обсягу господарських операцій та складної організаційної структури ВП «МХП-СЕРВІС» особливого значення набуває оперативне отримання інформації про формування доходів, витрат і фінансових результатів діяльності.

Ефективна система внутрішньої управлінської звітності дозволяє забезпечити керівництво підприємства своєчасною інформацією щодо відхилень фактичних показників від запланованих, оцінити прибутковість окремих напрямів діяльності та посилити контроль за формуванням фінансових результатів. Водночас недостатній рівень деталізації звітної інформації може ускладнювати процес аналізу та знижувати оперативність прийняття управлінських рішень.

З метою підвищення ефективності управління доходами та фінансовими результатами доцільним є впровадження системи внутрішньої управлінської звітності за окремими напрямами діяльності, структурними підрозділами та центрами відповідальності. Така система дозволить оперативно аналізувати рівень доходів, контролювати витрати та оцінювати результативність діяльності окремих структурних одиниць підприємства.

З метою підвищення рівня аналітичності управлінської інформації доцільним є впровадження системи регулярного контролю та аналізу відхилень фактичних показників від планових значень. Реалізація такого підходу передбачає формування внутрішньої управлінської звітності, яка забезпечуватиме керівництво підприємства своєчасною та релевантною інформацією для оцінки доходів, витрат і фінансових результатів діяльності. Запропоновані форми внутрішньої управлінської звітності наведено в табл. 3.2.

Запропоновані форми внутрішньої управлінської звітності у
ВП «МХП-СЕРВІС»

Вид звітності	Основне призначення	Періодичність
Звіт про доходи	Аналіз динаміки доходів	Щомісячно
Звіт про фінансові результати	Контроль прибутковості діяльності	Щомісячно
Звіт про відхилення	Аналіз відхилень фактичних показників від планових	Щомісячно
Аналітичний звіт за центрами відповідальності	Оцінка ефективності підрозділів	Щоквартально

Джерело: складено автором на основі проведеного дослідження діяльності ВП «МХП-СЕРВІС»

Впровадження запропонованих форм внутрішньої управлінської звітності сприятиме підвищенню оперативності отримання аналітичної інформації, забезпечить своєчасний контроль за формуванням доходів і фінансових результатів, а також створить інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Важливим напрямом удосконалення обліку та аналізу доходів і фінансових результатів у ВП «МХП-СЕРВІС» є автоматизація обліково-аналітичних процесів. В умовах значного обсягу господарських операцій, великої кількості внутрішньогрупових розрахунків та активного використання електронного документообігу особливого значення набуває оперативність обробки облікової інформації та швидкість формування аналітичних даних для потреб управління.

Використання сучасних інформаційних систем забезпечує автоматизацію процесів збору, обробки та узагальнення облікової інформації, підвищує точність розрахунків, зменшує ризик виникнення помилок та сприяє скороченню часу на формування внутрішньої й фінансової звітності.

Для ВП «МХП-СЕРВІС» доцільним є подальше вдосконалення інтеграції систем бухгалтерського, управлінського та аналітичного обліку. З метою забезпечення взаємозв'язку між процесами збору інформації, її обробки, аналізу та прийняття управлінських рішень пропонується

інтегрована модель обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами підприємства (рис. 3.1). Запропонована модель відображає послідовність руху інформації від етапу її формування до використання у процесі управління та забезпечує зворотний зв'язок між результатами діяльності і прийнятими управлінськими рішеннями.

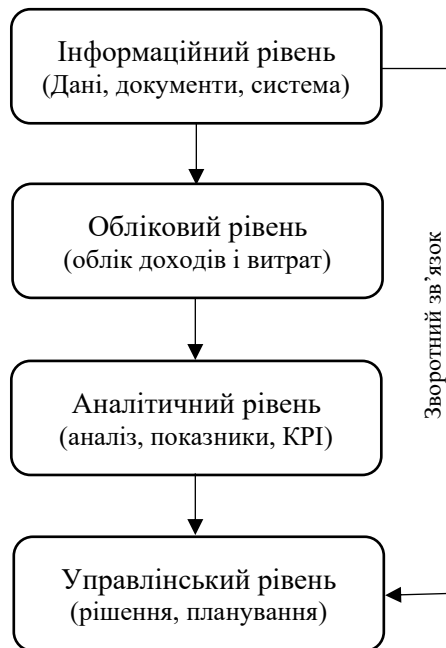

Рис. 3.1 Інтегрована модель обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС»

Як видно з рис. 3.1, запропонована модель забезпечує послідовний рух інформації від етапу формування первинних даних до прийняття управлінських рішень щодо управління доходами та фінансовими результатами підприємства. Інформаційний рівень передбачає накопичення та обробку даних, отриманих із первинних документів та інформаційних систем підприємства. На обліковому рівні здійснюється відображення доходів, витрат і фінансових результатів відповідно до вимог бухгалтерського обліку. Аналітичний рівень забезпечує оцінювання результативності діяльності підприємства за допомогою аналізу показників та ключових показників ефективності. Результати аналізу використовуються на управлінському рівні для прийняття рішень щодо підвищення ефективності діяльності

підприємства. Наявність зворотного зв'язку забезпечує постійне вдосконалення системи управління та своєчасне реагування на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища.

В умовах активного впровадження цифрових технологій у сферу управління підприємствами зростає роль автоматизованих аналітичних інструментів, які забезпечують контроль відхилень фактичних показників від запланованих, а також дають змогу оцінювати динаміку доходів, витрат і фінансових результатів. Інтеграція інструментів автоматизованої обробки інформації з внутрішньою управлінською звітністю та системою ключових показників ефективності (KPI) створює передумови для безперервного моніторингу діяльності підприємства та оперативного реагування на виявлені відхилення. Використання сучасних цифрових рішень сприятиме підвищенню обґрунтованості управлінських рішень, посиленню системи внутрішнього контролю та більш результативному управлінню доходами і фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС».

Таким чином, запровадження управлінського обліку за центрами відповідальності, удосконалення системи внутрішньої звітності та розвиток автоматизації обліково-аналітичних процесів сприятимуть зростанню ефективності управління доходами й фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС». Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити інформативність та аналітичну цінність облікових даних, забезпечити оперативний контроль за формуванням доходів, витрат і фінансових результатів, а також створити належні умови для своєчасного виявлення відхилень від запланованих показників. Упровадження зазначених рекомендацій сприятиме підвищенню якості управлінських рішень, зміцненню внутрішнього контролю та загальному підвищенню результативності господарської діяльності підприємства.

3.2. Оцінка економічної доцільності впровадження запропонованих заходів

Впровадження запропонованих заходів щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами у ВП «МХП-СЕРВІС» потребує оцінки їх економічної доцільності та практичної ефективності. У сучасних умовах господарювання ефективність діяльності підприємства значною мірою залежить від оперативності формування облікової інформації, рівня автоматизації облікових процесів та якості аналітичного забезпечення управлінських рішень. Водночас зростання складності бізнес-процесів та обсягів інформації підвищує вимоги до інтеграції облікових і аналітичних систем. Це зумовлює необхідність удосконалення підходів до організації обліку та використання сучасних цифрових інструментів для підтримки управління.

Запропоновані заходи спрямовані на підвищення рівня контролю за формуванням доходів і фінансових результатів, удосконалення внутрішньої управлінської звітності та автоматизацію обліково-аналітичних процесів підприємства. Реалізація таких заходів дозволить підвищити ефективність управління діяльністю підприємства, покращити якість аналітичної інформації та забезпечити своєчасне прийняття управлінських рішень.

Для оцінки економічної доцільності запропонованих заходів доцільно визначити основні очікувані результати від їх впровадження у діяльність ВП «МХП-СЕРВІС». Запропоновані напрями удосконалення спрямовані на підвищення ефективності управління доходами та фінансовими результатами, посилення внутрішнього контролю та покращення якості обліково-аналітичної інформації. Очікувані результати впровадження запропонованих заходів наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Очікуваний вплив впровадження запропонованих заходів на діяльність
ВП «МХП-SERVIS»

Показник	Поточний стан	Очікуваний результат після впровадження
Формування внутрішньої звітності	Значні витрати часу на узагальнення даних	Скорочення часу підготовки звітності
Контроль відхилень	Виявлення відхилень переважно після завершення звітного періоду	Оперативний моніторинг та своєчасне реагування
Рівень аналітичності інформації	Обмежена деталізація показників	Поглиблений аналіз доходів і фінансових результатів
Ризик облікових помилок	Наявність ручної обробки даних	Зниження ризику помилок завдяки автоматизації
Прийняття управлінських рішень	На основі періодичної інформації	На основі оперативних аналітичних даних

Джерело: розроблено автором на основі результатів дослідження.

Аналіз даних, наведених у табл. 3.3, свідчить, що економічний ефект від реалізації запропонованих заходів формуватиметься не лише за рахунок безпосереднього скорочення витрат, а насамперед завдяки підвищенню якості управлінської інформації, оперативності контролю та результативності прийняття управлінських рішень. Запровадження системи центрів відповідальності, удосконалення внутрішньої управлінської звітності та використання сучасних аналітичних інструментів дозволять своєчасно виявляти відхилення від запланованих показників, посилити контроль за формуванням доходів і витрат, а також підвищити ефективність управління фінансовими результатами підприємства.

З урахуванням особливостей діяльності ВП «МХП-SERVIS», значної частки внутрішньогрупових розрахунків та високого рівня цифровізації бізнес-процесів запропоновані заходи не потребують суттєвих фінансових вкладень. Це пояснюється тим, що їх реалізація ґрунтується переважно на вдосконаленні існуючих інформаційних систем, управлінських підходів та механізмів внутрішнього контролю. Відтак впровадження запропонованих рішень є економічно обґрунтованим, практично доцільним та таким, що сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства.

Впровадження елементів управлінського обліку та подальша автоматизація обліково-аналітичних процесів сприятимуть зменшенню ймовірності виникнення облікових помилок, підвищенню аналітичної цінності внутрішньої звітності та покращенню обґрунтованості управлінських рішень. Реалізація запропонованих заходів забезпечить посилення контролю за процесами формування доходів і витрат, створить умови для оперативного виявлення відхилень від планових показників та підвищить ефективність управління фінансовими результатами підприємства. Взаємозв'язок між зазначеними заходами та очікуваними результатами їх впровадження відображено на рис. 3.2.

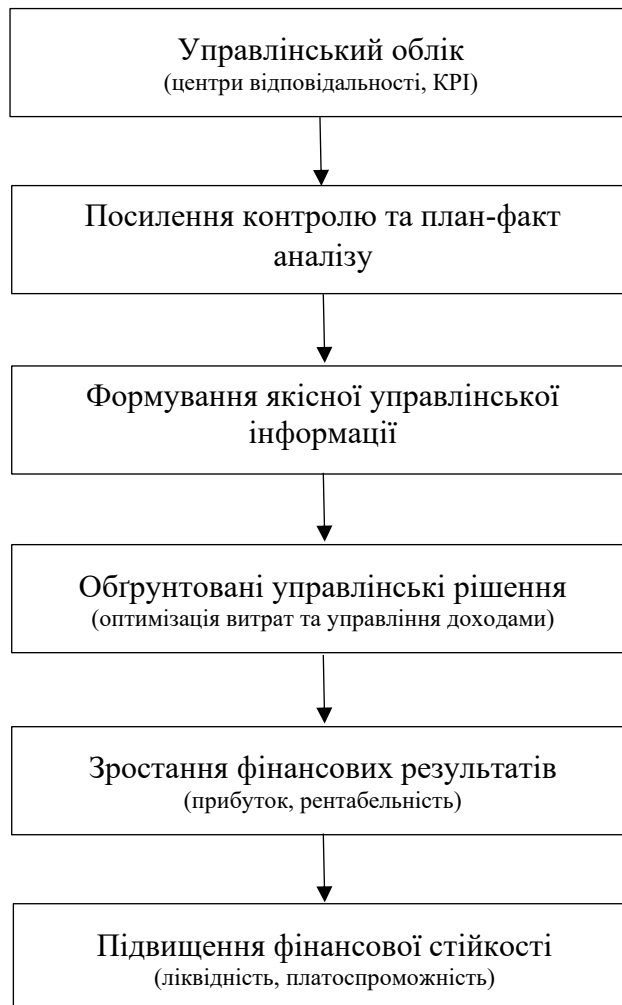

Рис. 3.2 Механізм формування економічного ефекту від впровадження запропонованих заходів у ВП «МХП-SERVIS».

Економічний ефект від реалізації запропонованих заходів має поетапний характер і формується через удосконалення системи управлінського обліку та посилення контролю за діяльністю підприємства. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню якості інформаційного забезпечення управління та обґрунтованості прийняття управлінських рішень. Як наслідок, очікується покращення фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС», зростання показників рентабельності та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

З метою більш детальної візуалізації впливу запропонованих заходів на результати діяльності підприємства доцільно розглянути взаємозв'язок між удосконаленням обліково-аналітичного забезпечення та прогнозованими управлінськими й економічними ефектами (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Матриця впливу запропонованих заходів на результати діяльності ВП «МХП-СЕРВІС»

Впровадження запропонованих заходів забезпечить комплексний позитивний вплив на діяльність ВП «МХП-СЕРВІС». Удосконалення системи управлінського обліку, розвиток внутрішньої управлінської звітності та посилення аналітичного забезпечення сприятимуть підвищенню якості інформаційної бази управління, зміцненню системи внутрішнього контролю

та скороченню часу прийняття управлінських рішень. Синергетичний ефект від впливу зазначених чинників формуватиме передумови для більш ефективного використання ресурсного потенціалу підприємства, покращення фінансових результатів діяльності та підвищення його фінансової стійкості.

Отже, результати здійсненої оцінки підтверджують економічну доцільність упровадження запропонованих заходів, спрямованих на вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами у ВП «МХП-СЕРВІС». Очікуваний ефект від їх реалізації матиме переважно організаційно-управлінський характер і виявлятиметься у підвищенні оперативності обробки облікової інформації, покращенні якості внутрішнього контролю, посиленні аналітичної складової управління та підвищенні обґрунтованості прийняття управлінських рішень.

Реалізація зазначених заходів сприятиме формуванню цілісної та адаптивної системи обліково-аналітичного забезпечення, орієнтованої на підвищення прозорості процесів формування доходів і фінансових результатів, більш ефективне використання ресурсів та підтримку стратегічних управлінських рішень. У стратегічній перспективі це створюватиме передумови для зміцнення фінансової стійкості ВП «МХП-СЕРВІС», підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку підприємства в умовах цифровізації бізнес-процесів.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі вирішено практичне завдання щодо дослідження теоретичних і практичних аспектів обліку та аналізу доходів і фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП», а також розроблення рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами підприємства з метою підвищення ефективності управління, посилення внутрішнього контролю та покращення фінансових результатів діяльності.

1. Досліджено економічну сутність доходів та фінансових результатів підприємства. Встановлено, що доходи є основним джерелом формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, а фінансові результати виступають узагальнюючим показником ефективності його діяльності. Узагальнення теоретичних підходів дозволило визначити роль доходів і фінансових результатів у забезпеченні фінансової стійкості, прибутковості та конкурентоспроможності підприємства.

2. Досліджено порядок визнання та оцінки доходів відповідно до вимог чинного законодавства та національних стандартів бухгалтерського обліку. Визначено, що правильне визнання доходів забезпечує достовірність фінансової звітності та створює необхідну інформаційну базу для прийняття ефективних управлінських рішень. Встановлено важливість дотримання принципів нарахування та відповідності доходів і витрат при формуванні фінансових результатів.

3. Розглянуто порядок формування та методологію бухгалтерського обліку фінансових результатів підприємства. Встановлено, що фінансовий результат формується шляхом зіставлення доходів і витрат звітного періоду та відображається в системі бухгалтерського обліку відповідно до встановлених нормативних вимог. Узагальнення методологічних засад дозволило визначити

особливості формування інформації про фінансові результати для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів.

4. Узагальнено методи та прийоми аналізу доходів і фінансових результатів підприємства. Визначено, що використання системи абсолютних, відносних та аналітичних показників дозволяє оцінити динаміку доходів, прибутковість діяльності та ефективність використання ресурсів підприємства. Обґрунтовано важливість аналізу як інструменту виявлення резервів підвищення ефективності господарської діяльності.

5. Досліджено організаційно-економічну характеристику ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП». Встановлено, що підприємство є важливою складовою структури ПрАТ «МХП» та виконує функції централізованого сервісного забезпечення бізнес-процесів компанії. Аналіз основних показників діяльності засвідчив наявність достатнього ресурсного потенціалу та стабільних позицій підприємства в системі корпоративного управління.

6. Досліджено організацію обліку доходів та фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП». Встановлено, що облік здійснюється із застосуванням сучасних інформаційних технологій та автоматизованих систем обробки даних відповідно до вимог чинного законодавства та внутрішніх регламентів підприємства. Визначено, що існуюча система обліку забезпечує формування необхідної інформації для складання фінансової звітності та управління діяльністю підприємства.

7. Проведено аналіз доходів та фінансових результатів діяльності ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП». Встановлено, що протягом досліджуваного періоду спостерігалися зміни у структурі доходів, витрат і фінансових результатів підприємства. Виявлено тенденцію до зростання окремих видів витрат, що впливає на рівень прибутковості діяльності та зумовлює необхідність посилення контролю за витратами, підвищення ефективності використання ресурсів і вдосконалення системи управління фінансовими результатами.

8. Обґрунтовано доцільність впровадження елементів управлінського обліку в систему управління доходами та фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП». Запропоновано впровадження центрів відповідальності та системи ключових показників ефективності, що сприятиме посиленню контролю за формуванням доходів і витрат, підвищенню оперативності отримання управлінської інформації та покращенню якості прийняття управлінських рішень.

9. Оцінено економічну доцільність впровадження запропонованих заходів щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління доходами та фінансовими результатами ВП «МХП-СЕРВІС» ПрАТ «МХП». Встановлено, що впровадження управлінського обліку за центрами відповідальності, удосконалення внутрішньої управлінської звітності та подальша автоматизація обліково-аналітичних процесів сприятимуть підвищенню якості інформаційного забезпечення управління, зміцненню внутрішнього контролю, скороченню часу прийняття управлінських рішень та створять передумови для покращення фінансових результатів і підвищення фінансової стійкості підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белова І. Особливості обліку та фінансових аспектів використання реєстраторів розрахункових операцій в Україні. Економічний аналіз. 2023. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/5704/6565657243> (дата звернення: 10.03.2026).
2. Возняк Р.-Я. Облік доходів і витрат на підприємствах малого та середнього бізнесу в умовах цифрових платформ. Social Development: Economic and Legal Issues. 2025. URL: <https://www.researchgate.net/publication/399610771> (дата звернення: 10.03.2026).
3. Гудусь Ю. Формування прибутку торговельних підприємств в умовах воєнного періоду. Економічний аналіз. 2025. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/6287/6565657589> (дата звернення: 10.03.2026).
4. Гуріна Н.В. Дохід торговельних підприємств: економічна сутність та класифікація. Економіка. Фінанси. Право. 2023. URL: <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/economy/article/download/314/298/624> (дата звернення: 10.03.2026).
5. Кнейслер О. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ : ФПК, 2019. 468 с. URL :https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_finan/Kneysler-Finansovyy-menedzhment.pdf (дата звернення: 13.02.2026).
6. Коваль Л. Облік фінансових результатів за видами діяльності підприємства. Вісник економічної науки України. 2023. URL: <https://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/40232.pdf> (дата звернення: 10.03.2026).
7. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Фінансові результати підприємства та їх аналіз у системі управління. Економіка та держава. 2023. № 6. С. 45–50.

URL: https://www.economy.in.ua/pdf/6_2023/10.pdf (дата звернення: 10.03.2026).

8. Легенчук С. Ф. Бухгалтерський облік доходів і фінансових результатів підприємства в умовах цифрової економіки. Економічний аналіз. 2024. Т. 34, № 2. С. 120–128. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/2345> (дата звернення: 10.03.2026).

9. МХП: офіц. сайт. 2025. URL: <https://mhp.com.ua> (дата звернення: 13.02.2026).

10. МХП-СЕРВІС, відокремлений підрозділ ПрАТ «МХП» : дані з ЄДРПОУ. URL: <https://opendatabot.ua/c/37113457> (дата звернення: 11.02.2026).

11. МХП-Сервіс – сервісний центр МХП. URL: <https://life.mhp4u.com.ua/mhp-service/> (дата звернення: 11.02.2026).

12. Назаренко О. Управління фінансовими результатами підприємств у сучасних умовах розвитку економіки. Вісник Одеського національного університету. 2024. URL: https://visnyk-onu.od.ua/journal/2024_29_2/8.pdf (дата звернення: 10.03.2026)

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 10.03.2026).

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17> (дата звернення: 10.03.2026).

15. Пастушенко Н. Облік і оподаткування в умовах цифрової економіки: сучасні підходи. Економічний аналіз. 2025. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/6463/6565657736> (дата звернення: 10.03.2026).

16. Приватне Акціонерне Товариство «МХП»: вебсайт. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/25412361/ (дата звернення: 13.02.2026).

17. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 11.02.2026).
18. Скорнякова Ю. Фінансові результати діяльності підприємства. Економіка та суспільство. 2025. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5460> (дата звернення: 10.03.2026)
19. Токарева Т. Формування фінансових результатів підприємства в системі управління. Ефективна економіка. 2024. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/download/4193/4228/9746> (дата звернення: 10.03.2026).
20. Удодова Я. Облік та аналіз фінансових результатів підприємства в сучасних умовах господарювання. Економіка та суспільство. 2025. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6780> (дата звернення: 10.03.2026).
21. Чебанова Т. Є. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / Т. Є. Чебанова, О. А. Марченко. Одеса : ОНМУ, 2025. 245 с. URL : <https://rp.onmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/4743/> (дата звернення: 13.02.2026).
22. Blankespoor E. Real-time revenue and firm disclosure. Review of Accounting Studies. 2022. Vol. 27. P. 1201–1230. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11142-022-09703-2> (дата звернення: 10.03.2026).
23. Chou S. C. Analysts' revenue forecasts and discretionary revenues. Journal of Accounting Research. 2025. Vol. 63, No. 2. P. 315–336. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1815566925000360> (дата звернення: 10.03.2026).
24. Horaicu A. Creative accounting practices and their effects on financial performance. Accounting Research Journal. 2026. Vol. 14, No. 2. P. 1–15. URL: <https://www.mdpi.com/2227-7072/14/2/28> (дата звернення: 10.03.2026).

25. Integrated Annual Report and Press Statement. MHP SE : електрон. фінан. звіт. 2024. URL : <https://www.investegate.co.uk/announcement/rns/mhp-se-mhpc/2023-integrated-annual-report-and-press-statement/8169849> (дата звернення: 13.02.2026).

26. MHP reports higher revenue, lower profit in last quarter. WattAgNet : 2025. URL : <https://www.wattagnet.com/broilers-turkeys/broilers/news/15747300/mhp-reports-higher-revenue-lower-profit-in-last-quarter> (дата звернення: 13.02.2026).

27. MHP SE. Annual reports. URL: <https://mhp.com.ua/uk/financial-information/annual-reports> (дата звернення: 11.02.2026).

28. MHP SE – Financial Results for the First Quarter 2025. Research-Tree : електрон. фінан. звіт. 2025. 21 трав. 2025. URL : <https://www.research-tree.com/newsfeed/article/mhp-se-financial-results-for-the-first-quarter-2025-2852107> (дата звернення: 13.02.2026).

29. Ukraine's largest poultry processor MHP reports a hike in net profit in 2024. PoultryWorld : електрон. новина. 2024. URL : <https://www.poultryworld.net/the-industrymarkets/market-trends-analysis-the-industrymarkets-2/ukraines-largest-poultry-processor-mhp-reports-a-hike-in-net-profit> (дата звернення: 13.02.2026).

30. Ukrainian MHP increases poultry meat sales 5 % in 2023 to ... Interfax-Ukraine : електрон. новин. ресурс. 2024. URL : <https://interfax.com/newsroom/top-stories/102084/> (дата звернення: 13.02.2026).

31. Ukraine's industrial chicken meat production is very concentrated, with one large producer—MHP SE—responsible for over 70 % of the total volume. Global Ag Media: електрон. аналіт. матеріал. 2024. 5 верес. 2024. URL : <https://www.thepoultrysite.com/news/2024/09/ukraine-poultry-production-continues-to-face-challenges-gain> (дата звернення: 13.02.2026).

32. МХП-СЕРВІС» ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «МХП»: <https://opendatabot.ua/c/37113457> (дата звернення: 14.05.2026)

ДОДАТКИ

Порядок формування фінансового результату підприємства

Окремий звіт про фінансовий стан
станом на 31.12.2022 року

Приватне Акціонерне Товариство "МХП"

Звіт про фінансовий стан
станом на 31 грудня 2022 року

	Примітки	31-12-2022 тис. грн.	31-12-2021 тис. грн.
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Нематеріальні активи	6.1	183 715	188 750
Основні засоби	6.2	14 364 711	11 326 405
Довгострокові фінансові інвестиції	6.3	2 275 843	2 248 375
Інші необоротні активи	6.4	366 805	329 861
		17 191 074	14 093 391
Оборотні активи			
Запаси	6.5	526 439	495 513
Торговельна дебіторська заборгованість	6.6	4 777 325	5 913 613
Дебіторська заборгованість за виданими авансами		2 292 139	1 261 270
Інша поточна дебіторська заборгованість	6.7	6 320 537	9 083 804
Інші оборотні активи	6.8	1 645 216	1 743 102
Поточні фінансові інвестиції		31	306 873
Грошові кошти та їх еквіваленти	6.9	1 358 112	1 554 503
		16 919 799	20 358 678
Активи разом		34 110 873	34 452 069
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал		786 928	786 928
Додатковий капітал		508	508
Фонд переоцінки основних засобів		8 738 997	5 708 542
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		-15 619 485	-16 189 165
Власний капітал разом		-6 093 052	-9 693 187
Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	6.10	318 476	329 692
Інші довгострокові зобов'язання	6.10	3 818 445	8 868 397
		4 136 921	9 198 089
Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	6.10	1 314 918	-
Векселі видані		-	-
Кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями		1 959 732	9 535 634
Торговельна кредиторська заборгованість	6.12	1 695 313	1 646 557
Кредиторська заборгованість за одержаними авансами		10 991 202	11 429 747
Інші поточні зобов'язання	6.13	20 105 839	12 335 229
		36 067 004	34 947 167
Зобов'язання разом		40 203 925	44 145 256
Власний капітал та зобов'язання разом		34 110 873	34 452 069

ПІБ
ПосадаКріп'єв С.О.
Головний бухгалтер

**Окремий звіт про фінансовий стан
станом на 31.12.2023 року**

Приватне акціонерне товариство "МХП"

**ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
станом на 31 грудня 2023 року**

	Примітки	31-12-2023 тис. грн.	31-12-2022 тис. грн.
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Нематеріальні активи	7	289,425	392,414
Основні засоби	6	13,443,793	13,990,214
Інвестиції в дочірні компанії	8	6,294,734	2,275,843
Довгострокова дебіторська заборгованість		30,713	28,270
Право користування активом	9	1,196,518	607,503
Інші необоротні активи		384,966	333,187
		21,640,149	17,627,431
Оборотні активи			
Запаси	10	1,353,719	500,040
Торговельна дебіторська заборгованість	11	12,837,125	4,734,546
Інша поточна дебіторська заборгованість	12	6,523,953	6,690,183
Поточні фінансові інвестиції		288,171	32
Грошові кошти та їх еквіваленти	14	3,529,087	1,300,000
Інші оборотні активи	13	453,464	1,697,099
		24,985,519	14,921,900
АКТИВИ РАЗОМ		46,625,668	32,549,331
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	15	786,928	786,928
Додатковий капітал		508	508
Фонд переоцінки основних засобів	16	7,412,583	8,191,829
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		(16,121,347)	(16,139,115)
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ РАЗОМ		(7,921,328)	(7,159,850)
Довгострокові зобов'язання			
Відстрочені податкові зобов'язання		574,456	628,743
Довгострокові кредити банків	19	987,549	325,969
Довгострокові зобов'язання з оренди	9	847,448	399,300
Довгострокові позики	18	-	3,720,083
Інші довгострокові зобов'язання		92	28
		2,409,545	5,074,123
Поточні зобов'язання			
Короткострокові запозичення	22	4,124,956	1,965,266
Поточні зобов'язання з оренди	9	362,833	238,682
Торговельна та інша кредиторська заборгованість	20	47,347,305	32,178,960
Кредиторська заборгованість з бюджетом	21	59,873	39,818
Нараховані відсотки		19,213	16,383
Забезпечення	17	223,271	195,949
		52,137,451	34,635,058
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ РАЗОМ		54,546,996	39,709,181
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ РАЗОМ		46,625,668	32,549,331

Косюк Юрій Анатолійович
Головний виконавчий директор

Крігер Сергій Олексійович
Головний бухгалтер

Окремий звіт про фінансовий стан
станом на 31.12.2024 року

Приватне акціонерне товариство "МХП"

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
станом на 31 грудня 2024 року

	Примітки	31-12-2024 тис. грн.	31-12-2023 тис. грн.
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Нематеріальні активи	7	224,662	289,425
Основні засоби	6	16,453,383	13,443,793
Інвестиції в підприємства групи	8	6,639,809	6,294,734
Довгострокова дебіторська заборгованість		92,306	30,713
Право користування активом	9	1,584,469	1,196,518
Інші необоротні активи	10	522,133	384,966
		25,516,762	21,640,149
Оборотні активи			
Запаси	11	1,017,927	1,353,719
Торговельна дебіторська заборгованість	12	5,826,642	12,837,125
Інша поточна дебіторська заборгованість	13	9,704,232	6,523,953
Поточні фінансові інвестиції		-	288,171
Грошові кошти та їх еквіваленти	15	1,953,846	3,529,087
Інші оборотні активи	14	587,354	453,464
		19,090,001	24,985,519
АКТИВИ РАЗОМ		44,606,763	46,625,668
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	16	786,928	786,928
Додатковий капітал		508	508
Фонд переоцінки основних засобів	17	9,704,759	7,412,583
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		(17,139,584)	(16,121,347)
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ РАЗОМ		(6,647,389)	(7,921,328)
Довгострокові зобов'язання			
Відстрочені податкові зобов'язання		1,243,320	574,456
Довгострокові кредити банків	19	2,982,589	987,549
Довгострокові зобов'язання з оренди	9	1,160,999	847,448
Інші довгострокові зобов'язання		38	92
		5,386,946	2,409,545
Поточні зобов'язання			
Короткострокові запозичення	20	794,257	3,195,536
Короткострокові кредити	21	542,659	929,420
Поточні зобов'язання з оренди	9	481,007	362,833
Торговельна та інша кредиторська заборгованість	22	43,581,756	47,347,305
Кредиторська заборгованість з бюджетом	23	86,443	59,873
Нараховані відсотки кредити банку		70,068	19,213
Інші поточні зобов'язання		80	-
Забезпечення	18	310,936	223,271
		45,867,206	52,137,451
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ РАЗОМ		51,254,152	54,546,996
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ РАЗОМ		44,606,763	46,625,668

Косіук Юрій Анатолійович
Головний виконавчий директор

Крігер Сергій Олексійович
Головний бухгалтер

Окремий звіт про прибуток та збитки та інший сукупний дохід
за рік, що закінчився 31.12.2022 року

Приватне Акціонерне Товариство "МХП"

**Звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід
за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року**

	Примітки	2022 р. тис. грн.	2021 р. тис. грн.
Дохід від реалізації	6.14	46 726 159	45 996 975
Собівартість реалізації	6.15	-37 467 459	-38 956 241
Валовий прибуток / (збиток)		9 258 700	7 040 734
Інші операційні доходи	6.16	535 635	284 238
Адміністративні витрати		-3 379 091	-3 083 009
Витрати на збут		-4 871 306	-4 827 779
Інші операційні витрати	6.17	-1 386 779	-248 316
Операційний прибуток / (збиток)		157 159	-834 132
Фінансові доходи		75 569	165 245
Фінансові витрати	6.18	-361 594	-1 389 071
Втрати (дохід) від участі в капіталі			-
Інші доходи / (витрати)	6.19	121 581	431 805
Прибуток / (збиток) до оподаткування		-7 285	-1 626 153
Витрати (дохід) з податку на прибуток			-
Прибуток / (збиток) за період		-7 285	-1 626 153
Інший сукупний дохід:			
<i>Статті, що не підлягають подальшій перекласифікації до прибутку або збитку:</i>			
Дооцінка (уцінка) основних засобів		3 614 758	1 380 036
Дооцінка (уцінка) довговічних фінансових інструментів		-	-
Податок на прибуток за статтями, що не підлягає подальшій перекласифікації до прибутку або збитку		-	-
Чистий інший сукупний дохід, що не підлягає перекласифікації до складу прибутку або збитку		3 614 758	1 380 036
<i>Статті, що підлягають подальшій перекласифікації до прибутку або збитку:</i>			
Дооцінка (уцінка) боргових фінансових інструментів		-	-
Частка в іншому сукупному доході асоційованих компаній і спільних підприємств		-	-
Податок на прибуток за статтями, що підлягає подальшій перекласифікації до прибутку або збитку		-	-
Чистий інший сукупний дохід, що підлягає перекласифікації до складу прибутку або збитку		-	-
Інший сукупний дохід, після оподаткування		3 614 758	1 380 036
Сукупний дохід за період, після оподаткування разом		3 607 473	-246 117

ПІБ
Посада

Крігер О.О.
Головний бухгалтер

Окремий звіт про прибуток та збитки та інший сукупний дохід
за рік, що закінчився 31.12.2023 року

Приватне акціонерне товариство "МХП"

ОКЕРМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року

	Примітки	2023 р. тис. грн.	2022 р. тис. грн.
Дохід від реалізації	23	51,298,072	46,072,255
Собівартість реалізації	24	(43,497,444)	(39,095,966)
Валовий прибуток / (збиток)		7,800,628	6,976,289
Інші операційні доходи/(витрати)	25	(424,881)	(1,431,618)
Адміністративні витрати	26	(3,451,293)	(2,299,167)
Витрати на збут	27	(4,552,283)	(3,467,982)
Операційний прибуток / (збиток)		(627,829)	(222,478)
Фінансові доходи	29	207,504	80,138
Фінансові витрати	28	(569,406)	(427,826)
Інші доходи (витрати)	30	188,058	117,488
Прибуток / (збиток) до оподаткування		(801,673)	(452,678)
Дохід / (витрати) з податку на прибуток	31	54,577	29,542
Прибуток / (збиток) за період		(747,096)	(423,136)
Інший сукупний дохід:			
Дооцінка/(уцінка) основних засобів		-	3,614,759
Інші зміни		(14,043)	-
Податок на прибуток за статтями, що не підлягає подальшій перекласифікації до прибутку або збитку		(339)	(658,284)
Чистий інший сукупний дохід, що підлягає перекласифікації до складу прибутку або збитку		(14,382)	2,956,475
Сукупний дохід за період, після оподаткування разом		(761,478)	2,533,339

Косюк Юрій Анатолійович
Головний виконавчий директор

Крігер Сергій Олексійович
Головний бухгалтер

Окремий звіт про прибуток та збитки та інший сукупний дохід
за рік, що закінчився 31.12.2024 року

Приватне акціонерне товариство "МХП"

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
за рік, що закінчився 31 грудня 2024 року

	Примітки	2024 р.	2023 р.
		<i>тис. грн.</i>	<i>тис. грн.</i>
Дохід від реалізації	23	46,793,252	51,298,072
Собівартість реалізації	24	(34,207,457)	(43,497,444)
Валовий прибуток / (збиток)		12,585,795	7,800,628
Інші операційні доходи/(витрати)	25	(333,268)	(424,881)
Адміністративні витрати	26	(6,860,420)	(3,451,293)
Витрати на збут	27	(6,255,190)	(4,552,283)
Операційний прибуток / (збиток)		(863,083)	(627,829)
Фінансові доходи	29	264,440	207,504
Фінансові витрати	28	(641,204)	(569,406)
Дохід (витрати) від курсових різниць		(143,181)	272,930
Інші доходи (витрати)	30	(464,041)	(84,872)
Прибуток / (збиток) до оподаткування		(1,847,069)	(801,673)
Дохід / (витрати) з податку на прибуток	31	25,254	54,577
Прибуток / (збиток) за період		(1,821,815)	(747,096)
Інший сукупний дохід:			
Дооцінка/(уцінка) основних засобів		3,778,112	-
Інші зміни		-	(14,043)
Податок на прибуток за статтями, що не підлягає подальшій перекласифікації до прибутку або збитку		(694,182)	(339)
Чистий інший сукупний дохід, що підлягає перекласифікації до складу прибутку або збитку		3,083,930	(14,382)
Сукупний дохід за період, після оподаткування разом		1,262,115	(761,478)

Косюк Юрій Анатолійович
Головний виконавчий директор

Крігер Сергій Олексійович
Головний бухгалтер